Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jan Humplik

Práva a povinnosti společníků společnosti s ručením omezeným

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph. D.

Katedra: Obchodní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 1.4.2009

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Na tomto místě si dovolím poděkovat vedoucímu mé diplomové práce panu JUDr. Danielu Paťkovi, Ph. D. za čas, který věnoval tomu, aby mi poskytl cenné rady, názory a připomínky k obsahu mé diplomové práce.

OBSAH

Úvod…… 6
Kapitola I.: Historický vývoj společnosti s ručením omezeným v Evropě a u nás……. …… 8
Kapitola II.: Pojem a právní charakteristika společnosti s ručením omezeným……..... 9
Oddíl první - Pojem a právní povaha společnosti s ručením omezeným……9
Oddíl druhý - Společnost s ručením omezeným jako obchodní společnost…….……... 10
Kapitola III.: Práva a povinnosti společníka ve společnosti s ručením omezeným…….. 12
Oddíl první – Obecně k právům a povinnostem…….. 12
Oddíl druhý – Povinnosti společníka……... 14
1. Povinnost vkladová……... 14
1.1. Obecně k vkladové povinnosti…… 14
1.2. Kaduční řízení……. 17
1.3. Povinnost při nesplacení nepeněžitého vkladu……... 19
1.4. Povinnost zaplatit emisní ážio…….21
2. Povinnost společníků k plnění mimo vklad……..22
2.1. Povinnost příplatková…….22
2.2. Povinnost přispět na vytvoření rezervního fondu…….. 23
3. Povinnost ručit za závazky společnosti…….25
3.1. Obecně k ručení ve společnosti s ručením omezeným……...25
3.2. Ručení společníků za trvání společnosti…… 26
3.3. Ručení společníků po prohlášení konkursu na majetek společnosti…….. 27
3.4. Ručení společníků po zániku společnosti……...28
3.5. Zvláštní případy ručení……...28
4. Povinnost převzít uvolněný vklad…….29
5. Povinnost osobní účasti na řízení společnosti……...30
6. Zákaz konkurence……. 31
7. Povinnost loajality…….32
Oddíl třetí - Práva společníka…….. 33
1. Právo na podíl na zisku……. 33
2. Právo na vypořádací podíl……37
3. Právo na podíl na likvidačním zůstatku…… 39
4. Právo na přednostní převzetí vkladů na zvýšení základního kapitálu……...40
5. Právo podílet se na řízení společnosti……... 41

5.1. Obecně k řízení společnosti……41
5.2. Právo účasti a hlasování na valné hromadě……41
5.3. Právo kontrolovat činnost společnosti a právo na informace o záležitostech společnosti……..44
6. Právo na dispozice s obchodním podílem……46
6.1. Právo převést obchodní podíl……46
6.2. Právo zastavit obchodní podíl…… 50
7. Právo podat žalobu jménem společnosti na náhradu škody……..51
8. Právo podat žalobu na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady soudem…..52
9. Práva menšinových společníků…….54
9.1. Obecně ke zneužití práva……... 54
9.2. Právo na svolání valné hromady…… 54
Závěr……. 56
Přílohy……...58
Seznam literatury…….. 59
Resumé……..61

Úvod

Společnost s ručením omezeným se těší velké popularitě, jak je vidět z grafu uvedeného v příloze mé práce. Počet zakládaných společností v posledních letech neustále stoupal. Podle mého názoru je důvodem rostoucí tendence obyvatel podnikat společně s jednoduchostí založení této formy společnosti. Obchodní rejstřík eviduje již přes čtvrt miliónu společností s ručením omezeným. Může se toto číslo ještě výrazně zvýšit? Jak se bude vyvíjet počet zakládaných společnosti s ručením omezeným v České republice v době celosvětové ekonomické krize, bude jistě zajímavé sledovat.

K obchodnímu právu jsem si během studia na právnické fakultě vytvořil velmi kladný vztah. Proto nebylo pochyb o tom, z jaké oblasti práva budu vybírat téma diplomové práce. Možností bylo několik, konečný výběr společnosti s ručením omezeným a práv a povinností společníků ovlivnila zejména situace popsaná výše. Jednoduše to, že se společností s ručením omezeným přicházíme do kontaktu takřka dennodenně.

Daň z příjmu právnických osob je nezanedbatelným příjmem státního rozpočtu, velkou roli zde hrají právě společnosti s ručením omezeným sloužící převážně malému a střednímu podnikání. Proto by měl stát do budoucna o právní úpravu společnosti s ručením omezeným pečovat a zlepšovat ji, aby obliba u občanů stále stoupala.

V úvodní části své práce jsem si nedovolil opomenout stručný historický vývoj společnosti s ručením omezeným včetně charakteristiky této formy společnosti. Jelikož zadání mé práce směřuje především k právům a povinnostem společníků společnosti, nepouštěl jsem se vědomě do hlubšího zkoumání této problematiky.

Cílem mé práce je dospět k logicky uspořádanému popisu postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným. Z důvodu systematiky a přehlednosti se budu zabývat právy a povinnostmi odděleně, ovšem obrázek o postavení společníka ve společnosti si skutečně můžeme udělat pouze v rámci celku, v rámci vzájemných souvislostí (viz dále).

Záměrně se vyhnu otázkám, které sice se společností s ručením omezeným či se společníky úzce souvisejí, ale vzhledem ke zvolenému úkolu by jeho rámec přesahovaly a zbytečně bych se tímto od tématu odchyloval. Těmito otázkami jsou např. jednání jednatele společnosti s ručením omezeným, charakteristika obchodního podílu či postavení společníků ve společnosti, která se účastní přeměny společnosti nebo je součástí koncernu.

Je pochopitelné, že mou ambicí není dospět k nějakým převratným objevům či závěrům, práce je možností vyjádřit své názory a stanoviska na danou problematiku. Proto by se nemělo stát, že práce bude pouhým kompilátem učebnic, skript a odborných textů, i když budu ve své práci vycházet z prací autorů, kteří jsou skutečnými profesionály ve svém oboru, kterých si osobně nesmírně vážím a kteří ve mně vždy budou vzbuzovat úctu a budou mým vzorem.

Kapitola I - Historický vývoj společnosti s ručením omezeným v Evropě a u nás

Společnost s ručením omezeným je jednou z nejmladších organizačně právních forem obchodních společností.[1] Byla vytvořena uměle, pro potřeby tehdejšího života. Hlavní snahou bylo vyvázat společníky z neomezeného ručení za závazky, tak jak tomu je u akciové společnosti. Současně bylo nutné zjednodušit nároky na právní a organizační strukturu společnosti. Proto se v 80. letech 19. století začaly objevovat tendence k obohacení právní úpravy.[2] Tyto podněty získaly záhy podporu tehdejšího říšského kancléře Otto von Bismarcka. Legislativní práce byly zahájeny v roce 1889 a v roce 1892 byla poprvé společnost s ručením omezeným uzákoněna. Výhody této formy podnikání (včetně počátečního daňového zvýhodnění) vedly k velkému nárůstu nově založených společností s ručením omezeným.

Pod německým vlivem byl přijat v Rakousku zákon č. 58/1906 ř. z., o společnostech s ručením omezeným. Zákon obsahoval 127 paragrafů, společnost s ručením omezeným byla upravena velmi důkladně a zákon doznal značné kvality a úrovně. V našich zemích byl tento zákon recipován zákonem č. 11/1918 Sb. Z. a n., o zřízení samostatného státu československého. Ve dvacátých letech se řešila otázka reformy právní úpravy, počítalo se s přijetím zcela nového obchodního zákoníku (upravena měla být rovněž s. r. o.). To se však nikdy nestalo v důsledku historických událostí.

Po roce 1945 byl zákon č. 58/1906 ř. z. dvakrát novelizován, avšak bez zásadního významu. Konec společnosti s ručením omezeným na 40 let nastal přijetím zákona č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, který zákon 58/1906 ř. z. zrušil. K jejímu obnovení došlo až novelizací hospodářského zákoníku zákonem č. 103/1990 Sb., jejímž smyslem bylo v počátku existenci společnosti s ručením omezeným vůbec připustit. Podrobněji byla upravena až přijetím obchodního zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.), který po několika desítkách novelizací platí dodnes.

---

[1] Dědič, J. a Kunešová – Skálová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu, Polygon, Praha, 1999, s. 25

[2] Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným, Praha, Prospektum, 1997, s. 17

Kapitola II - Pojem a právní charakteristika společnosti s ručením omezeným

Oddíl první – Pojem a právní povaha společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je jednou z nejoblíbenějších forem obchodních společností. V naprosté většině případů je zakládána k podnikatelské činnosti.

Obchodní zákoník vymezuje společnost s ručením omezeným jako společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku (§ 105 odst. 1 obchodního zákoníku). S takovou definicí si ovšem bližší obrázek o společnosti neuděláme, nehledě na to, že splacení vkladů může charakterizovat jak akciovou společnost, tak komanditní, dokonce i veřejnou obchodní společnost. Společnost s ručením omezeným je právnickou osobou (§ 56 odst. 1 obchodního zákoníku). Není však již jasné, do které kategorie právnických osob ji zařadit. Občanský zákoník tyto kategorie zná čtyři (§ 18 odst. 2 obč. z.). O společnosti s ručením omezeným můžeme prohlásit, že se jedná o *sdružení fyzických nebo právnických osob.* To znamená, že je *soukromoprávní korporací*. Zde někteří autoři namítají, že s. r. o. může být i jednočlenná. To pochopitelně konstrukci soukromoprávní korporace nabourává, neboť sdružení nemůže být jednočlenné. Proto je společnost s ručením omezeným někdy chápána jako jiný subjekt, o němž zákon stanoví, že je právnickou osobou [§ 18 odst. 2 písm. d) obč. z.]. K tomuto závěru se přiklání např. K. Eliáš, který takové pojetí s hlediska pozitivistického považuje za nejčistší.[3] Ovšem dodává, že prakticky nic neřeší, sotva mu tedy lze přiznat nějaký převratný význam. Osobně se přikláním k názoru T. Dvořáka, že i jednočlenná společnost s ručením omezeným je soukromoprávní korporací, neboť svou povahou i ostatními znaky splňuje všechna kritéria , kterými se soukromoprávní korporace vyznačují. Jeden společník způsobuje jen zvláštní modifikaci, je možno tedy v tomto případě mluvit o *soukromoprávní korporaci sui genesis*.[4]

Společnost s ručením omezeným je považována za tzv. *uzavřenou korporaci*[5] v tom smyslu, že nikdo nemůže ze společnosti jen tak vystoupit (členství není volně převoditelné). Znamená

[3] Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným, Praha, Prospektum, 1997, s. 14
[4] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 10
[5] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 10

to, že k převodu členství je třeba splnit některé formální náležitosti. Jistou odchylku lze spatřovat opět v jednočlenné společnosti.

Společnosti s ručením omezeným (jako právnické osobě) je pochopitelně přiznána způsobilost být subjektem práv a povinností a způsobilost vlastními právními úkony jednat a zavazovat se (§ 18 odst. 1, § 19a odst. 1 obč. z.). Společnost je i subjektem odpovědnosti, sama odpovídá za škodu způsobenou třetím osobám, je právním způsobem postižitelná, ovšem v důsledku absence institutu trestněprávní odpovědnosti právnických osob značně omezeně.

Společnost s ručením omezeným je rovněž podnikatelem ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 písm. a obch. z., neboť společnost s ručením omezeným se povinně zapisuje do obchodního rejstříku (§ 34 odst. 1 obch. z.). To má praktický význam, neboť díky tomu se na společnost s ručením omezeným vztahují i obecná ustanovení obchodního zákoníku. Tato zásada je ovšem zčásti prolomena, protože § 56 odst. 1 obch. z. posl. věta nám říká, že společnost s ručením omezeným může být založena i za jiným účelem než podnikatelským. Společnost může být tedy založena za jakýmkoli účelem, pokud jej nevylučuje zvláštní zákon nebo zákonný příkaz dobrých mravů[6].

Oddíl druhý - Společnost s ručením omezeným jako obchodní společnost

Obchodní společnosti jsou upraveny v § 56-220 obch. z., přičemž tato úprava se dá rozdělit do dvou částí. První část obsahuje ustanovení společná pro všechny obchodní společnosti (§ 56-75b), druhá část pak jednotlivé formy obchodních společností. Společnosti s ručením omezeným jsou věnovány paragrafy 105-153 obch. z.

Obchodní společnosti se zpravidla dělí na dvě skupiny, na společnosti osobní a společnosti kapitálové. Do osobních skupin se řadí tradičně komanditní společnost a veřejná obchodní společnost, do kapitálových pak společnost s ručením omezeným a akciová společnost. Dnes ovšem teorie dospěla k závěru, že komanditní společnost a společnost s ručením omezeným se nedají s určitostí zařadit do těchto svou skupin a bývají označovány jako společnosti smíšené. Základním kritériem pro takovéto rozdělení je, že společníci osobních společností ručí za závazky společnosti neomezeně, solidárně a celým svým majetkem, zatímco společníci kapitálových společností za závazky neručí nebo velmi omezeně. Proto osobní společnosti zpravidla nemusejí vytvářet základní kapitál nebo zřizovat orgány společnosti. To

[6] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 14

v kapitálové společnosti neplatí. Zde je povinnost kapitál vytvořit a po dobu existence společnosti udržovat. Povinně se také zřizují orgány společnosti. Dalším rozdílem je i skutečnost, že ukončením účasti společníka v osobní společnosti společnost zaniká (zbývající společníci ovšem mají nástroje k zachování společnosti).

Společnost s ručením omezeným je tedy společností, kde se střetávají jak prvky kapitálové společnosti, tak prvky osobní. Mezi osobní patří například ručení společníků (byť velmi omezené), omezená převoditelnost obchodního podílu nebo rozhodování společníků mimo orgány společnosti.

Sama společnost s ručením omezeným může být (za předpokladu, že to zvláštní právní předpisy nevylučují) společníkem jiné právnické osoby. Je tedy přípustné, aby se společnost s ručením omezeným stala společníkem jiné s. r. o. Obchodní zákoník však v § 56 odst. 4 toto omezuje, když říká, že právnická osoba může být společníkem s neomezeným ručením pouze v jedné společnosti. Další omezení vychází z § 105 odst. 2 obch. z. Ustanovení říká, že společnost s ručením omezeným s jediným společníkem nemůže být jediným zakladatelem nebo jediným společníkem jiné společnosti s ručením omezeným. Tím se zabraňuje tzv. řetězení společností, kdy jedna jednočlenná společnost zakládá další, ta zase další atd. Tak může docházet k velice nepřehledným situacím, které mohou škodit věřitelům těchto společností.

Kapitola III - Práva a povinnosti společníka ve společnosti s ručením omezeným

Oddíl první – Obecně k právům a povinnostem

Obchodní zákoník v § 113 – 124 upravuje oddíl nazvaný práva a povinnosti společníků. V tomto oddíle však nejsou všechna práva a povinnosti, o kterých se budu zmiňovat dále, uvedeny vyčerpávajícím způsobem, ale jsou upraveny i v dalších oddílech týkajících se společnosti s ručením omezeným nebo v obecných ustanoveních obchodních společností.

Práva společníků lze třídit z různých hledisek. Mohou být dělena na práva majetkové povahy a na práva nemajetkové povahy.[7] Mezi ta majetková patří právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl, právo na podíl na likvidačním zůstatku a právo na přednostní převzetí vkladů při zvýšení základního jmění. Mezi nemajetková pak právo účasti na řízení společnosti (zahrnující právo účasti na valné hromadě a právo hlasovat na valné hromadě), práva kontrolní (zahrnující právo na informace, právo nahlížet do dokladů společnosti, právo žalovat na neplatnost usnesení valné hromady) a další. Dalším možným dělením, které používá např. T. Dvořák, je dělení na práva základní (hlavní), doplňková (vedlejší) a práva minoritních (menšinových) společníků.[8] Mezi základní se řadí právo hlasovací a kontrolní, právo na podíl na zisku a právo na vypořádání při zániku účasti společníka ve společnosti nebo při zániku samotné společnosti. Mezi doplňkové patří např. právo na dispozice s obchodním podílem, právo žalovat jménem společnosti nebo právo podat návrh k soudu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

Stejně tak povinnosti je možné dělit podle více kritérií. S dělením povinností na ty, které tvoří součást obchodního podílu a přecházejí tedy na nabyvatele toho podílu, a na ty, které součástí obchodního podílu nejsou, se můžeme setkat v Komentáři J. Dědiče.[9] Do první skupiny patří například povinnost splatit vklad, ručební povinnost za závazky společnosti nebo povinnost poskytnout plnění na emisní ážio. Do druhé skupiny pak patří např. povinnost zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích, jestliže na společnost s ručením omezeným po splacení vkladu nepřešlo vlastnické právo či jiné majetkové právo k předmětu vkladu podle

[7] Toto dělení používá např. Dědič, J. a Kunešová – Skálová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu, Polygon, Praha, 1999, s 265 a násl.
[8] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 174
[9] Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář, díl 2, Polygon, Praha 2002

§ 59 odst. 2 obch. z. nebo povinnost ručit za dobytnost vložené pohledávky podle § 59 odst. 6 obch. z.

Dalším možný dělením, které používá opět T. Dvořák, je dělení na povinnosti základní (hlavní) a doplňkové (vedlejší).[10] Do základních se řadí povinnost splatit vklad, povinnost ručení za závazky společnosti či povinnost podrobit se usnesením valné hromady, i když s nimi společník nesouhlasil. Do doplňkových pak patří např. povinnost příplatková, povinnost oznámení všech relevantních změn společnosti pro účely vedení seznamu společníků a podávání návrhů na změnu zápisu do obchodního rejstříku.

Je důležité říci, že jednotlivá práva či povinnosti netvoří uzavřený celek, není proto možné je od sebe oddělovat. Existují vedle sebe, vzájemně se doplňují nebo na sebe navazují. Z důvodu vědeckých, pedagogických či praktických je ale třeba je nějakým způsobem pobrat a utřídit, aby se daly lépe vyjádřit v právních předpisech.

Povinnosti uložené zákonem je společník povinen plnit. Nemá možnost rozhodnout se, které plnit bude a které ne. Tím pochopitelně není dotčeno právo společníků si jednotlivé povinnosti v souladu se zákonem upravit odchylně. Není však možné se např. domluvit, že jeden společník bude mít pouze práva a druhý pouze povinnosti. Na druhé straně se každý může rozhodnout (zcela v souladu s právem), že některá práva vykonávat nebude. Není však možné se svých práv vzdát předem. Takové ustanovení by bylo neplatné pro rozpor se zákonem.

Na tomto místě bych ještě rád upozornil na usnesení Nejvyššího soudu z 31.1.2006,[11] ve kterém soud dovodil existenci i jiných povinností společníků, nevyjádřených v zákoně či společenské smlouvě. Spor se týkal ustanovení § 149 obch. z., kdy společnost se může domáhat u soudu vyloučení společníka, který porušuje závažným způsobem své povinnosti, ačkoliv k jejich plnění byl vyzván a na možnost vyloučení byl písemně upozorněn. Nejvyšší soud dovodil, cituji: *„povinnosti společníka nemusí vyplývat ze zákona, společenské smlouvy či jiných „listin“. Takové povinnosti mohou vyplývat též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popřípadě z jiných právních skutečností.*“

[10] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, str. 185
[11] sp. zn. 29 Odo 1007/2005

Ve své práci se budu věnovat nejprve povinnostem společníků, teprve pak právům. I přesto, že termín „povinnosti a práva“ zní značně nepřirozeně, v tomto konkrétním případě, abychom mohli využívat svých práv (zejména v praxi nejoblíbenější právo na podíl na zisku), musíme splnit nejdříve některé povinnosti (zejména povinnost vkladovou). Systematika uspořádání práv a povinností vychází především z dělení na práva a povinnosti majetkového a nemajetkového charakteru.

Oddíl druhý – Povinnosti společníka

1. Povinnost vkladová

1.1. Obecně k vkladové povinnosti

Povinnost splatit vklad je jednou z nejzákladnějších povinností společníka. Tuto povinnost společník přebírá ve společenské smlouvě (zakladatelské listině) podle § 110 odst. 1 písm. d, nebo v písemném prohlášení o převzetí vkladu podle § 143 odst. 6 obch. z. V prvém případě vzniká závazek splatit vklad před vznikem společnosti a až do vzniku společnosti není součástí obchodního podílu (obchodní podíl nemůže vzniknout před vznikem společnosti). V druhém případě závazek splatit vklad, který vzniknul při rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu, je vždy součástí obchodního podílu. U převodu či přechodu obchodního podílu závazek splatit dosud nezaplacené části vkladu přechází na nabyvatele.

Vkladová povinnost má dvě části (fáze), upisovací a uhrazovací. Upisovací část znamená, že společník dobrovolně přijme závazek poskytnout společnosti určitý předmět vkladu ve stanovené výši. Uhrazovací část pak znamená vlastní předání předmětu vkladu a převedení vlastnického práva na společnost.

Vklady společníků tvoří základní kapitál společnosti (§ 105 odst. 1 obch. z.). Stanovení výše základního kapitálu je jednou z podstatných náležitostí společenské smlouvy podle ustanovení § 110 odst. 1 písm. d) obch. z. Podle § 36 písm. c) obch. z. se zapisuje do obchodního rejstříku.

Minimální výše základního kapitálu je v současné době stanovena na 200 000 Kč. Výše vkladu každého společníka se může stanovit různě. Limitem zde je ustanovení § 109 odst. 1 obch. z., kde se říká, že výše vkladu jednoho společníka musí činit alespoň 20 000 Kč. Každý

společník se také může účastnit na základním kapitálu pouze jedním vkladem. Konečně výše vkladu jednotlivého společníka musí být dělitelná na celé tisíce.

Před tím, než jednatelé podají návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku, musí být alespoň část vkladů společnosti splacena. Podle § 111 odst. 1 obch. z. musí být splaceno celé emisní ážio a na každý peněžitý vklad musí být splaceno nejméně 30 %. Celková výše splacených peněžitých vkladů spolu s hodnotou splacených nepeněžitých vkladů musí činit alespoň 100 000 Kč. Výjimku představuje společnost s ručením omezeným založená pouze jedním společníkem. V tomto případě může být společnost zapsána do obchodního rejstříku, jen když je v plné výši splacen její základní kapitál (§ 111 odst. 2 obch. z.).

Vklady společníků nemusí být pouze peněžité, ale mohou být i nepeněžité, případně je přípustná i kombinace obou typů vkladů. Nepeněžitým vkladem může být jen majetek, jehož hospodářská hodnota je zjistitelná a který může společnost hospodářsky využít ve vztahu k předmětu podnikání. Nepeněžitý vklad musí být splacen před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku (§ 59 odst. 2 obch. z.). Pro úplnost dodávám, že hodnota nepeněžitého vkladu do společnosti se stanoví podle posudku zpracovaného znalcem nezávislým na společnosti, jmenovaným za tím účelem soudem (§ 59 odst. 3 obch. z.).

Podle ustanovení § 108 odst. 2 obch. z. je zakázáno vzájemné započtení nároku společnosti na zaplacení části vkladu a jiných nároků, které má společník vůči společnosti (např. nárok na výplatu podílu na zisku). Z tohoto pravidla existují dvě zákonné výjimky. První výjimkou je, podle § 106 odst. 2 obch. z., že poskytne-li společník z titulu svého ručení za závazky společnosti nějaké plnění (např. uhradí dluh společnosti), započítává se poskytnuté plnění na splacení vkladu. Druhá výjimka vyplývá z § 108 odst. 2 obch. z. Je možné započíst nárok společníka vůči společnosti na vklad, který převzal ke zvýšení základního kapitálu, vysloví-li s takovým započtením souhlas valná hromada při zvyšování základního kapitálu.

Ustanovení § 113 obch. z. upravuje splatnost vkladu společníka a jeho případnou odpovědnost v porušení povinnosti splatit vklad včas. Tato obecná úprava se týká jak peněžitých vkladů, tak i nepeněžitých. Lhůta pro splacení vkladu je stanovena společenskou smlouvou (zakladatelskou listinou). Jedná se o povinnou náležitost ve smyslu ustanovení § 110 odst. 1 písm. d). Ustanovení § 113 odst. 1 stanoví pouze maximální dobu pro splacení vkladu. Tato lhůta činí pět let od vzniku společnosti nebo od převzetí závazku ke zvýšení vkladu nebo novému vkladu. Povinnosti splatit vklad nemůže být nikdo zproštěn. Existuje pouze jedna výjimka. V případě snížení základního kapitálu prominutím dluhu ve smyslu ustanovení § 146 odst. 1 písm. c). Společenská smlouva může stanovit, že splácení vkladu se

bude realizovat po částech, opět při respektování maximální pětileté lhůty. Pokud by tomu tak nebylo, soud takovou společnost pro neplatnost této části smlouvy do obchodního rejstříku nezapíše.

Vždy po splacení části vkladu společníka musí jednatel podat návrh na zápis změny do obchodního rejstříku (§ 32 odst. 3 obch. z.). Pokud by jednatel tuto svoji povinnost porušil a společníkovi by vznikla škoda tím, že by musel poskytnout plnění za společnost z titulu ručení v jiné výši, než kdyby byla změna v obchodním rejstříku zapsána, má právo se na jednateli domáhat náhrady škody podle § 373 a násl. obch. z.

Ustanovení § 113 odst. 2 obch. z. upravuje odpovědnost společníka pro případ, že ve stanovené lhůtě nesplatí předepsanou hodnotu peněžitého vkladu. Zákonný úrok z prodlení je stanoven ve výši 20 % z nesplacené částky. Společenská smlouva však může stanovit vyšší i nižší úrok z prodlení, případně sankce za prodlení se splácením vkladu úplně vyloučit. Obecná úprava úroků z prodlení je obsažena v § 369 odst. 1 obch. z. Úroky z prodlení se platí pouze v případě prodlení se splněním peněžitého závazku. Pokud by tedy společníci chtěli stanovit majetkovou sankci za prodlení se splacením nepeněžitého vkladu, musí tak učinit ve společenské smlouvě.

Zásadně není možné, aby společenská smlouva uložila placení úroků z prodlení jen některému společníkovi. Takové ujednání by bylo v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku a rovněž s ustanovením § 56a odst. 2 obch. z.[12]

Stejně tak je možné stanovit ve společenské smlouvě smluvní pokutu (jak pro případ prodlení se splácením peněžitého, tak i nepeněžitého vkladu). V této souvislosti může být sporné, zda na nabyvatele obchodního podílu přechází i závazek platit úrok z prodlení a smluvní pokutu. Úrok z prodlení, jakožto příslušenství pohledávky, přejde spolu se závazkem zaplatit vklad na nabyvatele obchodního podílu. U smluvní pokuty je však situace odlišná, neboť se nejedná o příslušenství pohledávky, nýbrž o samostatný odpovědnostní závazek, který není součástí obchodního podílu. Pokud se ale i nabyvatel dostane do prodlení se splacením své části vkladu, bude i on povinen platit smluvní pokutu. Nikoliv ale za svého předchůdce.

V případě prodlení se splacením nepeněžitého vkladu, jehož předmětem je věc movitá, uplatní se i ustanovení § 368 obch. z. o nebezpečí škody na věci.

[12] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 377

Společnost je také oprávněna požadovat náhradu škody podle § 367 obch. z., která ji byla způsobena prodlením společníka. Avšak pouze v případě, že škoda není kryta úrokem z prodlení či smluvní pokutou. Společenská smlouva tento souběh však připustit může.

Splacení vkladu je možno vymáhat rovněž soudní cestou podle ustanovení § 131a obch. z. Každý společník je oprávněn podat žalobu o splacení vkladu, pokud splacení nevymáhá jednatel. Toto ustanovení bylo do zákona vloženo novelou zák. č. 142/1996 a reagovalo zejména na situaci, kdy jednatel byl nečinný (např. v případě, kdy jednateli vznikla povinnost za společnost vymáhat splacení vkladu a jednatel byl současně tím společníkem).

V souvislosti s tímto ustanovením vznikla otázka, zda má společnost možnost volby mezi vyloučením společníka ze společnosti pro prodlení se splacením vkladu a vymáháním splacení vkladu soudní cestou. Souhlasím s názorem v komentáři I. Štanglové a dalších,[13] že to možné je. Lze to dovodit z ustanovení § 131a odst. 1 obch. z. Dle komentáře to bylo možné již před začleněním tohoto ustanovení do obchodního zákoníku, neboť každý má ústavou zaručené právo domáhat se svého nároku z obchodních vztahů soudní cestou, pokud zákon takový postup nevylučuje.

Na závěr této části doplňuji, že společnost není oprávněna odstoupit od smlouvy z důvodu prodlení společníka. Společníka, který je v prodlení se splacením vkladu, je však možné vyloučit ze společnosti a zbavit jej obchodního podílu v tzv. kadučním řízení (viz dále).

1.2. Kaduční řízení

Kaduční řízení je další možná sankce za prodlení se splacením vkladu. Lze uplatnit jak v prodlení se splácením peněžitého, tak i nepeněžitého vkladu.[14] Kaduční řízení lze rozdělit na dvě části. Tou první je výzva k dodatečnému splnění, druhou, v případě nečinnosti, vyloučení společníka ze společnosti. Ustanovení § 113 odst. 3 obch. z. blíže neupravuje formu výzvy, pouze říká, že výzva ke splacení musí být učiněna pod pohrůžkou vyloučení, a stanovená lhůta k dodatečnému plnění nesmí být kratší než tři měsíce. Forma výzvy může být upravena ve společenské smlouvě. Pokud tomu tak není, je možné učinit výzvu jakoukoli formou. V praxi lze doporučit výhradně písemnou formu výzvy, včetně důkazu o jejím doručení. Spornou otázkou se jeví, zda lze výzvu učinit i usnesením valné hromady. Takovou možnost

[13] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 379

[14] Shodně též Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005

nastiňuje publikace K. Eliáše.[15] Přikláním se k názoru, že pouhé usnesení valné hromady o tom, že má být společník vyloučen, nelze považovat za výzvu předpokládanou v § 113 odst. 3 obch. z.[16] Za výzvu by šlo považovat následné doručení usnesení valné hromady či jeho seznámení s ní.

Společníka není možné vyloučit, pokud výzva nebude mít stanovené náležitosti. V tomto případě je třeba k nápravě nová výzva a marné uplynutí nové lhůty.

Dalším krokem v kadučním řízení je tedy vyloučení společníka. Společník, který ani v dodatečné lhůtě nesplní svou povinnost, může být valnou hromadou vyloučen (§ 113 odst. 4 obch.z.). I přesto, že možnost společníka ze společnosti vyloučit v kadučním řízení je právem, nikoliv povinností, lze dovodit, že pokud již proces vyloučení byl zahájen, je nutné ho dokončit. Jakmile jednatel již učinil výzvu podle § 113 odst. 3 obch. z., musí věc předložit valné hromadě k rozhodnutí. Pokud by tak neučinil, rozhodl by sám o tom, že společník vyloučen nebude. Takové rozhodnutí však přísluší pouze valné hromadě a je na ní, zda o vyloučení společníka rozhodne kladně či záporně.

Vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným bez rozhodnutí soudu je možné pouze ve dvou případech. V návaznosti na ustanovení § 113 odst. 3 a § 121 odst. 1 obch. z. V jiných případech není možné společníka vyloučit, ani pokud by to upravovala společenská smlouva. Pokud by to přeci jen upravovala, bude v této části neplatná pro rozpor s kogentní úpravou obchodního zákoníku. V praxi ale dochází k situacím, kdy i takováto ustanovení společenské smlouvy rejstříkový soud zapíše, neboť jeho povinností není zkoumat ustanovení nad rámec obligatorních náležitostí. Bylo by však vhodné, aby na tyto věci soud upozornil, může tím předejít následným sporům. Pokud by někdo byl vyloučen ze společnosti na základě neplatného usnesení, může se bránit ustanovením § 131 a násl. obch. z. Pokud by to ovšem nestihl, bude v důsledku marného uplynutí lhůt takové vyloučení považováno za platné.

Valná hromada rozhoduje o vyloučení společníka prostou většinou hlasů (§ 127 odst. 3 obch. z.). Společenská smlouva však může stanovit vyšší počet potřebných hlasů. Společník, o jehož vyloučení se rozhoduje, nemůže vykonávat hlasovací právo podle ustanovení § 127 odst. 5 písm. b). O rozhodnutí o vyloučení společníka musí být pořízen notářský zápis (§ 141 odst. 1 obch. z.).

[15] Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným, Praha, Prospektum, 1997, s 125
[16] Shodně též Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 377

V publikaci K. Eliáše[17] jsme narazil na názor, že v rámci zachování poctivosti v obchodním jednání (§ 265), pokud se přistoupí ke kadučnímu řízení, musí být provedeno vůči všem společníkům v prodlení a nesmí se činit výjimky. Podle mého názoru takto striktní příkaz z žádného ustanovení nevyplývá a nelze podle mě dovodit z pouhého odkazu na poctivý obchodní styk. V takové pestrosti životních situací je podle mě klidně možné, aby některý společník byl ze společnosti v důsledku prodlení vyloučen a jiný ne, aniž by se dalo hovořit o jakékoliv nepoctivosti či rozporu s dobrými mravy. Takovou situaci si lze představit např. v případě, kdy společník v prodlení se splacením vkladu prohlásí, že vklad nesplatí, a současně v té době jiný společník v prodlení nemůže vklad splatit z důvodu neočekávané životní situace (např. ztráta majetku v důsledku živelné pohromy) a na účasti ve společnosti má vážný zájem.

Na závěr této části uvádím judikát vrchního soudu (sp. z. 1 Odon 132/97). Týká se právě vyloučení společníka v kadučním řízení. *Po splacení dlužného vkladu společník nemůže být ze společnosti vyloučen podle ustanovení § 113 odst. 4 obch. zák.* A to ani v případě, že podmínky podle § 113 odst. 3 a 4 obch. z. byly splněny. Je tomu tak proto, že ustanovení § 113 odst. 3 obch. z. má především uhrazovací funkci, nikoliv sankční, jak uvádí soud nižšího stupně. Soud zdůvodňuje: „*Takový závěr lze učinit na základě systematického a logického výkladu příslušných ustanovení obchodního zákoníku, a to zejména ve vazbě na účel sledovaný aplikovanou právní úpravou a na použití zásady ochrany třetích osob, k jejímuž zajištění všechna ustanovení obchodního zákoníku, umožňující vynucovat splacení vkladů společníky obchodních společností, především slouží. Jakmile je vklad společníka splacen, pomine nutnost dbát v zájmu ochrany třetích osob na splacení dlužného vkladu, a tím pomíjí i důvod pro vyloučení společníka ze společnosti.*“

1.3. Povinnost při nesplacení nepeněžitého vkladu

Pro splácení (resp. nesplácení nepeněžitého vkladu) platí určitá specifika. Zákon v ustanovení § 59 odst. 2 obch. z. říká, že nepeněžitý vklad musí být splacen před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku. Tato povinnost je bezvýjimečná a společenská smlouva či zakladatelská listina nemohou této povinnosti společníka zbavit. Předposlední věta ustanovení § 59 odst. 2 obch. z. reaguje na případy, kdy společník je zavázán vložit do společnosti určitou věc anebo jinou majetkovou hodnotu, rejstříkový soud uzná vklad za splacený a zápis výše základního kapitálu do obchodního rejstříku povolí. Následně se zjistí, že na společnost

[17] Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným, Praha, Prospektum, 1997, s. 125

nepřešlo vlastnické právo k této věci či majetková práva k jinému předmětu nepeněžitého vkladu. Taková situace může nastat např. v případě, kdy se po předání věci ukáže, že společník nemohl převést vlastnické právo, protože sám nebyl vlastníkem věci. V takovém případě je společnost povinna předmět vkladu vrátit. Nikoliv však vkladateli, ale tomu, komu svědčí majetkové právo.

V těchto případech je společník povinen zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích.

V praxi může nastat také situace, že nedojde ke splacení nepeněžitého vkladu z důvodu, že věc, která byla předmětem vkladu, byla zničena, že se dostala do rozporu s následně přijatým právním předpisem apod.[18] Obchodní zákoník takovou situaci neupravuje, proto si musíme poradit s obecnými ustanoveními občanského a obchodního zákoníku o následné nemožnosti plnění.[19] Povinnost splatit vklad v takovémto případě nejspíše zaniká,[20] aniž by vkladateli vznikla povinnost uhradit hodnotu předmětu v penězích. Zákonným důsledkem je podle § 575 odst. 1 obč. z. zánik závazku splatit společnosti vklad. Takovýto důsledek je pro společnost obtížný. Otázkou je, zda v tomto případě zaniká celá společenská smlouva nebo pouze část týkající se společníka, který v důsledku nemožného plnění nesplní svůj závazek. V praxi zřejmě ve většině případů nepůjde o pouhé vyškrtnutí jednoho společníka, nehledě na to, že nepeněžitý vklad (který nebyl splacen) ovlivňuje i výši základního kapitálu společnosti. Společníci mají možnost domluvit se na jiné úpravě společenské smlouvy nebo se domluvit na zániku společnosti. U společnosti s jediným zakladatelem tato situace bude znamenat neplatnost zakladatelské listiny a zakladatel bude muset sepsat zakladatelskou listinu novou.

Společník v této souvislosti má ještě další povinnost. Z ustanovení § 59 odst. 7 obch. z. vyplývá, že nedosáhne-li v době vzniku společnosti hodnota nepeněžitého vkladu částky stanovené při jejím založení, je společník, který splatil tento vklad, povinen doplatit rozdíl v penězích, nevyplývá-li ze společenské smlouvy jiný způsob náhrady. Z této dikce je jasné, že společenská smlouva nemůže určit, že se rozdíl doplácet nemusí, ale může pouze určit, že společník vyrovná rozdíl v hodnotě vkladu jinak než v penězích. Taková situace může nastat např. v případě, že věc bude poškozena. Stejnou povinnost má i společník, který splatil nepeněžitý vklad po vzniku společnosti (tj. při zvýšení základního kapitálu), a hodnota nepeněžitého vkladu v době jeho splacení nedosáhla částky, na jakou byl oceněn podle

[18] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 163
[19] § 575-577 obč. z. a § 352-354 obch. z.
[20] Shodně též Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 163

§ 59 odst. 3 obch. z.[21] Pokud společník nesplní svoji povinnost a nedoplatí rozdíl, může se společnost domáhat splnění u soudu. Důsledkem ale může být i případné vyloučení společníka jako při prodlení se splacením vkladu. Z ustanovení § 59 odst. 7 dále vyplývá, že spočíval-li nepeněžitý vklad ve zřízení nebo převedení práva užívání nebo požívání na dobu určitou a toto právo zaniklo před uplynutím určené doby, je společník povinen hradit újmu tím vzniklou v penězích. Převede-li společník podíl na jiného, ručí za splnění těchto povinností nabyvatel podílu.Povinnost nahradit újmu vzniklou zánikem práva užívání nebo požívání stanoví zákon objektivně, bez ohledu na důvod jeho vzniku.[22]

1.4. Povinnost zaplatit emisní ážio

Pojem emisní ážio obchodní zákoník nedefinuje. V teorii se obecně definuje jako rozdíl mezi výší vkladu společníka do základního kapitálu a hodnotou majetku, kterou společnost poskytuje za nabytí nebo zvýšení podílu na společnosti.[23] V praxi často společnost požaduje za nabytí obchodního podílu více, než odpovídá upsanému vkladu.
Základní pravidla pro společnost s ručením omezeným jsou stanovena odkazem v § 109 odst. 3 na § 163a odst. 3 a 4 obch. z. v souvislosti s úpravou nepeněžitých vkladů. Z tohoto odkazu vyplývá, že rozdíl mezi hodnotou předmětu nepeněžitého vkladu a hodnotou, kterou se započítává na vklad společníka, se považuje za emisní ážio, pokud společenská smlouva, zakladatelská listina, stanovy anebo usnesení valné hromady neurčují, že tento rozdíl nebo jeho část je společnost povinna vyplatit upisovateli anebo že jde o tvorbu rezervního fondu. Obchodní zákoník neupravuje, zda emisní ážio musí být určeno pro všechny shodně (tedy k poměrům výše vkladu), či lze stanovit různě. M. Bartošíková a I. Štenglová soudí, že nerovnoměrné stanovení výše emisního ážia je možné za předpokladu souhlasu všech společníků při splnění podmínek § 56a odst. 2 obch. z.[24]

Pro povinnost splatit emisní ážio jsou stanoveny určité podmínky. Podle ustanovení § 111 odst. 1 obch. z. musí být celé emisní ážio splaceno před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku. Lhůta pro splacení emisního ážia na zvýšení základního kapitálu však stanovena není.

---

[21] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 164
[22] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 165
[23] Dědič, J. a Kunešová – Skálová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu, Polygon, Praha, 1999, s. 97
[24] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s.168

Na rozdíl od splacení vkladu je emisní ážio možné započíst.

Při převodu obchodního podílu povinnost splatit emisní ážio přechází na nabyvatele. Převodce v tomto případě za splacení ručí (§ 115 odst. 3 obch. z.). Pokud obchodní podíl, jehož majitel nesplatil emisní ážio, přechází na společnost, emisní ážio zřejmě zaniká splynutím.[25] V případě prodlení se splacením emisního ážia v penězích je společník povinen platit úroky z prodlení ve výši podle § 369 odst. 1 obch. z, pokud nestanoví společenská smlouva jinak.

2. Povinnost společníků k plnění mimo vklad

2.1. Povinnost příplatková

Příplatkovou povinnost upravuje § 121 obch. z. Valná hromada je oprávněna, pokud tak stanoví společenská smlouva, uložit společníkům povinnost přispět na vytvoření vlastního kapitálu příplatkem mimo základní kapitál peněžitým plněním nad výši vkladu až do poloviny základního kapitálu podle výše svých vkladů. Uložení této povinnosti slouží obvykle k tomu, aby společnost překonala okamžitý nepříznivý stav ve svém hospodaření.[26] Po novele obchodního zákoníku je připuštěno uložit příplatek k jakýmkoli účelům (dříve k uhrazení ztráty společnosti). Jak vyplývá z dikce zákona, lze ji založit jen k peněžitým plněním.

Zásadním předpokladem uložení této povinnosti tedy je, že tak stanoví společenská smlouva. Pokud by tomu tak nebylo, valná hromada nemůže o uložení příplatkové povinnosti rozhodnout, případně takové rozhodnutí bude neplatné. Valná hromada pochopitelně může rozhodnout o změně společenské smlouvy a příplatkovou povinnost připustit. Schválit tuto změnu však musí všichni společníci, neboť se změnou zasahuje do práv všech (§ 141 odst. 2 obch. z.).

Valná hromada rozhoduje o uložení příplatkové povinnosti podle ustanovení § 125 odst. 1 písm. n), to znamená prostou většinou hlasů, pokud společenská smlouva neříká jinak.

V případě porušení této povinnosti platí ustanovení § 113 odst. 2 až 6 obch. z. (viz výše).

Výše příplatku je omezena. Podle zákona nesmí překročit polovinu základního kapitálu. Novela provedená z. č. 370/2000 Sb. také odstranila pochybnosti, zda je možné uložit příplatkovou povinnost opakovaně, dokonce nad výši poloviny základního kapitálu. Z dřívější

[25] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 169
[26] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 407

dikce zákona to jasné nebylo, názory na to byly odlišné. Dnes můžeme konstatovat, že příplatkovou povinnost je možné uložit opakovaně, dosáhne-li však výše příplatku hodnoty poloviny základního kapitálu, nelze již další příplatek uložit. Pokud by ale společnost zvýšila základní kapitál, zřejmě nic nebrání tomu, aby byl příplatek znovu uložen (pochopitelně do stanoveného limitu).

Společníci přispívají v poměru svých vkladů.

Podle druhého odstavce § 121 obch. z. může společník poskytnout příplatek se souhlasem valné hromady, i když tak nestanoví společenská smlouva. Jedná se o dobrovolné převzetí příplatkové povinnosti. Bez souhlasu valné hromady nelze příplatek převzít.

Dobrovolný příplatek bude v praxi častějším jevem, hlavním důvodem pro poskytnutí dobrovolného příplatku je okamžité řešení naléhavé situace společnosti. O naléhavé potřebě můžeme jistě mluvit v případě, kdy společnost čelí úpadku a její jednatelé jsou povinni bezodkladně podat návrh na prohlášení konkursu na její majetek se všemi s tím spojenými důsledky.[27] Výhodou příplatku je tedy rychlost a flexibilita.

Splnění příplatkové povinnosti či plnění příplatku dobrovolně nemá vliv na výši vkladu společníka ani na výši základního kapitálu.

Příplatek lze společníkům vrátit jen v rozsahu, v jakém převyšují ztráty společnosti. Po vrácení je opět možné uložit příplatkovou povinnost. Vracení příplatků bylo také před novelou diskutované téma opět s odlišnými názory.

2.2. Povinnost přispět na vytvoření rezervního fondu

Původní znění obchodního zákoníku ukládalo společnosti s ručením omezeným povinnost vytvořit rezervní fond při jejím vzniku. Bylo tedy nutné upravit ve společenské smlouvě příspěvky společníků na vytvoření rezervního fondu. Povinnost vytvářet rezervní fond již při vzniku společnosti zrušila novela provedená zákonem č. 591/1992 Sb. V současné právní úpravě nemáme povinnost vytvářet rezervní fond již při vzniku společnosti, ale musíme jej vytvořit, jakmile splníme podmínky dané zákonem.[28] V případě vytvoření rezervního fondu

[27] Švehlík, M.: Vklad společníka společnosti s ručením omezeným mimo základní kapitál, Právní rozhledy, 2002, č. 7, s. 325

[28] § 124 odst. 1 zní: „ Společnost vytvoří rezervní fond (§ 67) v době a ve výši určené ve společenské smlouvě. Není-li rezervní fond vytvořen již při vzniku společnosti, je společnost povinna vytvořit jej z čistého zisku vykázaného v řádné účetní závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří, a to ve výši nejméně 10 % z čistého zisku, avšak ne více než 5 % z hodnoty základního kapitálu. Tento fond se ročně doplňuje o částku určenou ve

při vzniku společnosti je to možné příspěvky společníků nad výši vkladu, popřípadě nad emisní ážio. Není zřejmé, zda výše příspěvku jednotlivých společníků musí odpovídat poměru jejich vkladů do společnosti nebo poměru jejich obchodních podílů nebo nezávisle na obou. I. Štenglová a M. Bartošíková soudí,[29] že vzhledem k tomu, že v tomto případě obchodní zákoník výslovně neumožňuje založit nerovné postavení společníků ve společnosti (jak to činí např. při stanovení výše obchodních podílů), lze dovozovat, za použití zásady rovného zacházení se všemi společníky, že při jejich stanovení bude třeba vycházet z poměru vkladů společníků. Přikláním se spíše k názoru, že příspěvek nemusí odpovídat poměru výše vkladu vzhledem k tomu, že tak zákon nestanoví, tak jak to činí např. v § 121 odst. 1 obch. z. (zásada smluvní volnosti).[30]

Jestliže společenská smlouva rozhodne o zřízení rezervního fondu dříve, než si společnost pro jeho zřízení vytvoří vlastní zdroje, bude poskytnutí potřebného příspěvku nad hodnotu vkladu povinností společníků.[31] V případě neposkytnutí tohoto příspěvku však společník nemůže být vyloučen rozhodnutím valné hromady. V úvahu přichází žaloba společnosti na vyloučení společníka soudem či soudní vymáhání příspěvku.

Lhůta pro splacení příspěvku není obchodním zákoníkem stanovena. Pokud ji neupravuje ani společenská smlouva, aplikuje se nejspíš obecné ustanovení § 340 odst. 2 obch. z. o době plnění. Společnost tedy může požadovat plnění ihned po svém vzniku nebo po nabytí účinnosti rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu.[32] Stejně tak, pokud bude společník se splacením příspěvku v prodlení a společenská smlouva úrok z prodlení nestanoví, budeme aplikovat obecná ustanovení obchodního zákoníku.[33]

Konečně při převodu obchodního podílu povinnost platit příspěvek přechází na nabyvatele, převodce obchodního podílu ručí za jeho splacení podle ustanovení § 115 odst. 3 obch. z.

---

společenské smlouvě nebo ve stanovách, nejméně však 5 % z čistého zisku, až do dosažení výše rezervního fondu určené ve společenské smlouvě nebo ve stanovách, nejméně však do výše 10 % základního kapitálu."

[29] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 166

[30] Shodně též Dědič, J. a Kunešová – Skálová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu, Polygon, Praha, 1999, s. 251

[31] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 167

[32] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 167

[33] § 365 a násl. a § 369 odst. 1 obch. z.

3. Povinnost ručit za závazky společnosti

3.1. Obecně k ručení ve společnosti s ručením omezeným

Jak už bylo popsáno výše, bývá společnost s ručením omezeným považována za smíšený typ obchodní společnosti (jedním z důvodů je právě právní konstrukce ručení). V této konstrukci se promítají dvě základní zásady.[34] První z nich je taková, že společnost jakožto převážně kapitálová společnost vytváří povinně základní kapitál a rezervní fond, přičemž tyto dvě skutečnosti mají poskytnout věřitelům dostatečnou záruku. Další zatížení společníků by se už mohlo objevovat v rozporu s právní povahou společnosti s ručením omezeným. Na druhé straně se uplatňuje zásada nebo hledisko, že společnost s ručením omezeným slouží převážně malému a střednímu podnikání, navíc velká část vkladů nemusí být po dost dlouhou dobu společnosti splacena. Společnost se základním kapitálem 500 000 Kč může po dobu pěti let od svého vzniku zcela legálně existovat s uhrazenou částkou 150 000 Kč. Proto je nutné poskytnout věřitelům záruku, že jejich pohledávky budou v případě neschopnosti společnosti splácet uspokojeny, byť jen v zákonem omezeném rozsahu.[35] Právě prolínání těchto dvou principů vytvořilo konstrukci ručení společníků za závazky společnosti s ručením omezeným, avšak jen v omezeném rozsahu a čase.

Je důležité rozlišovat mezi odpovědností společnosti za své vlastní závazky a ručení společníků za závazky společnosti. Společnost je právním subjektem, má způsobilost v právních vztazích jednat a zavazovat se. Za své jednání je společnost také odpovědná. Podle ustanovení § 106 odst. 1 obch. z. společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem. V tomto případě nehraje roli pouze základní kapitál, ale všechen obchodní majetek podle § 6 odst. 1 obch. z., kterým se u společnosti s ručením omezeným (jakožto podnikatelem) rozumí veškerý majetek. Na druhé straně ručení má vztah akcesorický. Ručení vzniká jen, když existuje nějaký hlavní závazek dlužníka, za kterého se ručí. Pokud tento závazek zanikne, zaniká i ručení.

Ručení společníků vzniká přímo ze zákona. Z kogentní úpravy není možné se vyvázat. Na ručení společníků se použije ustanovení § 303 až 311 obch. z., pokud v druhé části obchodního zákoníku není stanoveno jinak a pokud to dovoluje povaha vztahu mezi společníkem a společností.

---

[34] Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným, Praha, Prospektum, 1997, s. 109
[35] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 190

3.2. Ručení společníků za trvání společnosti

Podle ustanovení § 106 odst. 2 obch. z. společníci ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Zápis zde má konstitutivní účinky, neboť teprve zápisem úplného splacení všech vkladů do obchodního rejstříku ručení zaniká. Z pohledu věřitele není důležité, zda společníci již svůj vklad zcela splatili, neboť pokud tak není zapsáno v obchodním rejstříku, má věřitel právo obrátit se s pohledávkou na společníky.

Není jasná otázka, zda ručení společníků zaniká, pokud společníci své vklady nesplatí a přesto do obchodního rejstříku bude zapsáno jejich splacení. Dikce zákona v tomto případě hovoří jasně ve prospěch zániku ručení. Takovýto stav je pochopitelně nelogický a velmi nežádoucí. Jakmile by tuto skutečnost rejstříkový soud zjistil, bude povinen podle § 200b odst. 2 OSŘ zahájit řízení i bez návrhu a uvést zápis v obchodním rejstříku do souladu se skutečným stavem.

Věřitel společnosti se může domáhat na ručících společnících splnění závazku, pokud závazek nesplnila společnost, ačkoliv byla věřitelem k plnění písemně vyzvána. Takováto výzva není třeba, jestliže je nepochybné, že společnost závazek nesplní. Přičemž je nepodstatné, z jakého důvodu společnost neplní. Není ani nutné společnost nejprve žalovat u soudu, tak jak je tomu v některých zahraničních úpravách (např. Švýcarsko).

Solidarita ručení popsaná v zákoně znamená, že věřitel může požadovat plnění na kterémkoliv z ručících společníků, ale tento rozsah ručení bude zpravidla omezen. Solidarita nespočívá tedy v tom, že by věřitel mohl od každého společníka požadovat plnění ve stejné výši.

Odvíjí se z rozsahu splacení vkladů každého společníka podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Např. má-li společnost základní kapitál 500 000 Kč, přičemž splaceno je 400 000 Kč, ručí společníci do výše 100 000 Kč. Pokud by se věřitel obrátil na společníka s pohledávkou 80 000 Kč, nemůže společník odmítnout plnění s poukazem na to, že již svoji část vkladu splatil. Pokud by věřitel požadoval plnění např. ve výši 1 milionu Kč, bude společník povinen plnit jen do výše 100 000 Kč. V této souvislosti je důležité říci, že zaplacením kterémukoliv z věřitelů ručení nezaniká ani se nesnižuje jeho rozsah. Je tedy možné v případě mnoha věřitelů, že společník bude muset plnit opakovaně a celková částka převýší jeho vklad i celkový kapitál společnosti.

Věřitel, který se rozhodne uplatnit svůj nárok u soudu, může ho uplatňovat jak vůči společnosti, tak vůči společníkovi jako ručiteli současně.[36]

Pokud společník splní svou ručitelskou povinnost, ze zákona se započítává poskytnuté plnění na splacení vkladu v rozsahu plnění poskytnutého věřiteli společnosti. Jedná se o zákonnou výjimku z nezapočitatelnosti pohledávky na splacení vkladu (§ 108 odst. 2 obch. z.). Diskutovanou otázkou v této souvislosti může být, zda je potřeba k započtení nějakého zvláštního úkonu. Ovšem z dikce zákona nic takového nevyplývá.[37] Podmínkou pouze je, aby pohledávky byly stejného druhu.[38]

Společník po splnění závazku, za který ručil, vstupuje do postavení věřitele vůči společnosti a je oprávněn od původního věřitele požadovat všechny doklady a pomůcky, jež jsou potřebné k uplatnění nároku vůči společnosti. To vše za předpokladu, že nedošlo k započtení podle § 106 odst. 2 obch. z. Splacení vkladů je v tomto případě primárním účelem. Pokud započtení není možné (např. z důvodu, že již bylo předtím splaceno), může společník požadovat náhradu od společnosti právem regresu. Pokud se bude společník u společnosti domáhat marně svého práva, může požadovat náhradu u společníků, jejichž vklad nebyl dosud splacen. Není-li takový společník, pak se může domáhat náhrady od každého ze společníků. Nikoliv ovšem neomezeně, ale jen v rozsahu účasti na základním kapitálu společnosti.

Je nutné ještě upozornit na to, proč společník ručí. Jeho ručení může být způsobeno tím, že jednatel nepodal včas návrh na zápis do obchodního rejstříku. V tomto případě je možné uplatňovat i právo náhrady škody, která by tímto mohla vzniknout. Naproti tomu bude za škodu odpovídat společník, který je v prodlení se splacením vkladu. Pokud by tento společník uplatňoval vůči ostatním společníkům regres, mohou vůči této pohledávce započítat svou pohledávku na náhradu škody, která jim vznikla tím, že jsou povinni poskytnout plnění společníkovi, který plnil věřitelům.[39]

3.3. Ručení společníků po prohlášení konkursu na majetek společnosti

Je- li na majetek společnosti prohlášen konkurs, společníci za závazky společnosti ručí dál (za předpokladu, že vklady ještě nebyly zcela splaceny). Zde platí podle ustanovení § 56 odst. 5,

---

[36] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 9
[37] Shodně též Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 360
[38] § 580 obč. z.
[39] Dědič, J. a Kunešová – Skálová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu, Polygon, Praha, 1999, s. 244

že společníci ručí jen do výše, v níž věřitelé, kteří včas přihlásili své pohledávky, nebyli uspokojeni v konkursním řízení.

3.4. Ručení společníků po zániku společnosti

Ručení společníků po zániku společnosti nekončí. Společnost lze zrušit s právním nástupcem, nebo bez právního nástupce. Bez právního nástupce je možné společnost zrušit buď s likvidací nebo bez likvidace (§ 68 odst. 2 obch. z.). Pokud se společnost zrušuje bez právního nástupce, tak platí, že společníci ručí za závazky společnosti nejméně v rozsahu, v jakém ručili za existence společnosti. Pokud společnost byla zrušena s likvidací, pak ručí do výše podílu na likvidačním zůstatku, pokud ručení za trvání společnosti nebylo vyšší. Zde se uplatní to, co je pro věřitele výhodnější. Ručení do výše podílu na likvidačním zůstatku není ručením solidárním, věřitel se může domáhat na každém společníkovi plnění jen do výše podílu každého společníka. Zde bude věřitel postupovat podle zprávy o průběhu likvidace zpracované podle § 75 odst. 1 obch. z.

Ručení společníků po zániku společnosti je ručením přímým. Věřitel nemůže již uplatňovat nárok na společnosti, protože ta již neexistuje. Také společník nebude uplatňovat právo na plnění vůči společnosti. Konečně to platí i v případě regresu, zde se společníci musejí vypořádat mezi sebou.

Nejčastějším případem zrušení společnosti bez likvidace bude situace, kdy společnost má právního nástupce. V tomto případě přechází závazky zaniklé společnosti na společnost novou. V zájmu ochrany věřitele ručí společníci zaniklé společnosti za závazky společnosti, které přešly na společnost novou. Věřitelé budou postupovat stejně, jako by postupovali vůči zaniklé společnosti.

Společníci se mezi sebou vyrovnají stejným způsobem jako při ručení za trvání společnosti.[40]

3.5. Zvláštní případy ručení

Na závěr této části uvádím ještě tři zvláštní případy ručení kromě obecného ručení podle

§ 106 obch. z.:

1. Podle ustanovení § 115 odst. 3 obch.z. převodce obchodního podílu ručí za závazky, které přešly převodem obchodního podílu.Tímto převodem přechází na nabyvatele

[40] § 56 odst. 6 obch. z. posl. věta

veškerá práva a povinnosti, které měl převodce ve společnosti ke dni převodu. Podle ustanovení § 115 odst. 4 obch. z. je pouze vůči společnosti odložena účinnost, a sice ke dni doručení smlouvy o převodu. Ručení převodce není časově omezeno, zaniká až splněním všech přecházejících závazků. Pokud ještě nedošlo ke splacení všech vkladů, pak převodce ručí sekundárně za závazky společnosti, jestliže společnost, ani nabyvatel podílu není schopen splnit své zákonné ručební povinnosti.[41]

2. Podle ustanovení § 150 odst. 2 obch. z. ručí osoba, které vzniklo právo na vypořádací podíl, za splacení dosud nesplaceného vkladu nabyvatelem obchodního podílu. Toto ručení je zákonné ve smyslu ustanovení § 312 obch. z. a trvá, dokud není vklad zcela splacen.
3. Podle ustanovení § 60 odst. 4 obch. z. ručí věřitelům společnosti za její závazky správce vkladu, který uvedl v potvrzení o splacení vkladu nebo jeho části vyšší částku, než která je splacena, až do výše tohoto rozdílu, a to po dobu pěti let od zápisu společnosti do obchodního rejstříku.

4. Povinnost převzít uvolněný vklad

Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 113 odst. 6 obch. z. Tato úprava navazuje na předchozí odstavce § 113 obch. z. V důsledku vyloučení společníka ze společnosti je upraven postup pro nakládání s uvolněným obchodním podílem. Ten ze zákona přechází na společnost, která jej může převést na jiného společníka, nebo na třetí osobu. O převodu rozhoduje valná hromada.[42]
Pokud k tomuto postupu nedojde, musí valná hromada do šesti měsíců ode dne, kdy k vyloučení společníka došlo, rozhodnout buď o snížení základního kapitálu o vklad vyloučeného společníka, nebo o tom, že společníci převezmou jeho obchodní podíl v poměru svých obchodních podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu. Pokud společnost o tomto v zákonné lhůtě nerozhodne, může soud společnost i bez návrhu zrušit a nařídit její likvidaci (§ 113 odst. 6 obch. z.).

O převzetí obchodního podílu vyloučeného společníka rozhoduje valná hromada. K tomuto rozhodnutí bude postačovat prostá většina hlasů přítomných společníků, nestanoví-li jinak společenská smlouva. To vyplývá z ustanovení § 141 odst. 1 obch. z. Ten rozhodnutí valné

[41] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 131
[42] § 113 odst. 5 obch. z.

hromady podle § 113 obch. z. nepovažuje za změnu společenské smlouvy. Toto bylo zavedeno až novelou zák. č. 370/2000 Sb. Dříve bylo sporné, zda rozhodování podle odstavců 5 a 6 § 113 není rozhodováním podle § 125 odst. 1 písm. d), což mělo ve svém důsledku významné dopady. O rozhodnutí musí být pořízen notářský zápis (§ 141 odst. 1 obch. z.). Není tedy nutné, aby s převodem souhlasili všichni společníci, i když všichni tito společníci části obchodního podílu převezmou.

O převzetí obchodního podílu se neuzavírá žádná smlouva, příslušná část obchodního podílu přechází na společníky účinností rozhodnutí valné hromady.

5. Povinnost osobní účasti na řízení společnosti

Tato povinnost z obchodního zákoníku přímo nevyplývá, ale např. z ustanovení § 116 odst. 2 obch. z. je vidět, že s takovou možností zákon počítá. V praxi je běžné, že společník pro společnost plní některé úkoly a tím se podílí na podnikatelské činnosti (řízení společnosti, řízení obchodu či ekonomické řízení společnosti). Tyto povinnosti může stanovit společenská smlouva. Pokud tak učiní, může porušení povinnosti uložené společníkovi ve společenské smlouvě, být důvodem pro vyloučení společníka ze společnosti soudem na základě ustanovení § 149 obch. z.[43] Povinnosti osobně se podílet na řízení společnosti, pokud tak společenská smlouva stanovila, je možné společníka zprostit pouze změnou společenské smlouvy.
Na výkon jiné činnosti než té, která náleží jednateli či dozorčí radě, mohou společníci uzavřít se společností pracovní smlouvu.

Faktická nebo právní nemožnost vykonávat osobně činnost, kterou zakládá společenská smlouva, může být důvodem ke zrušení účasti společníka ve společnosti soudem podle ustanovení § 148 odst. 1 obch. z.

Jak je řečeno výše, zákon naznačuje osobní účast ve společnosti v § 116 odst. 2 obch. z. Zde je možné se vyvázat z osobního podílení se na činnostech společnosti, pokud byly společenskou smlouvou založeny, pro dědice obchodního podílu. Za podmínky, že dědic se domáhá zrušení své účasti ve společnosti soudem.

[43] Společník nemůže být vyloučen z důvodu porušení těchto povinností valnou hromadou, i když by takovou možnost upravovala společenská smlouva. Takové usnesení by bylo v rozporu s kogentní úpravou zákona.

6. Zákaz konkurence

Platné právo pojem „konkurence“ nedefinuje. Znaky konkurence můžeme ze zákona dovozovat pouze nepřímo. Pokud bychom chtěli hodnotit konkurenci z pohledu druhé části obchodního zákoníku, je pravděpodobné, že na nás bude konkurence působit jako něco nepřípustného nebo negativního. Přitom pojem *konkurence* lze v obecném slova smyslu hodnotit jako pozitivní jev, kdy vedle sebe soupeří dva nebo více podnikatelských subjektů o úspěch na trhu. Konkurence je vlastně základním kamenem tržního hospodářství. Zákonný zákaz konkurenčního jednání upravený u kapitálových obchodních společností se především snaží postihnout jednání, kterým by s obchodní společností nečistě soutěžili členové jejích vlastních orgánů za účelem osobního obohacení a získání neoprávněných výhod.[44]

Zákaz konkurence, upravený obchodním zákoníkem, se vztahuje na jednatele společnosti. Zákon ale připouští v § 136 odst. 3 vztáhnout tento zákaz také na společníky. Takovýto zákaz musí stanovit a upravit společenská smlouva, která zákonný rámec povinností může nejen rozšířit,[45] ale také zúžit. Odlišný názor zastávají I. Štenglová a kol.,[46] z dikce tohoto ustanovení lze prý spíše dovodit, že šířeji než pro jednatele zákaz konkurence pro společníky stanovit nelze. Osobně se přikláním k názoru, že to možné je, žádné omezení v tomto případě z dikce zákona nevyplývá. Souhlasím ale s názorem, že takové ustanovení ve společenské smlouvě vzhledem k postavení společníků by bylo nelogické a v praxi stěží představitelné.

Pokud tedy společenská smlouva pouze stanoví, že zákaz konkurence platí i pro společníky, a dále konkrétně neupraví, bude pro společníky platit zákaz v rozsahu stanoveném v zákoně.

Konečně právní úprava zákazu konkurence nevylučuje možnost nekalosoutěžního jednání upraveného v § 44 a násl. obch. z.

---

[44] Pokorná, J., Večerková, E.: K zákazu konkurenčního jednání v obchodních společnostech, Právní rozhledy, 1997, č. 12, s. 601-604

[45] Shodně též Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 195

[46] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 460

7. Povinnost loajality

Povinnost loajality jako takové není v obchodním zákoníku nikde upravena, přesto soudy řeší stále více případů odpovědnosti za porušení této povinnosti. Nikdo ale přesně neví, jak by měl takový loajální člen společnosti vypadat, což může vést k narůstání právní nejistoty.

Tato povinnost bývá dovozována z právní povahy obchodní společnosti jakožto společenství zakládaného ke společnému dosahování určitého cíle nebo z ustanovení § 265 obch. z. o zásadách poctivého obchodního styku. J. Pokorná mezi povinnosti společníka řadí i povinnost uchovávat v tajnosti informace (kromě informací, které by bylo možno chápat jako obchodní tajemství) důležité právě jen z hlediska podnikání konkrétní společnosti, dbát vždy o zájmy společnosti a při rozhodování dávat přednost právě těmto zájmům před zájmy vlastními, nepoškozovat vlastním jednáním zájmy společnosti.[47]

Povinnost loajality je zakotvena ve švýcarském akciovém právu. Upravena je ovšem tak obecně, že stejně ponechává velký prostor pro judikaturu. Švýcarská legální definice se prakticky shoduje s tím, jak je vymezena v obecné rovině v ostatních státech. Povinná osoba má jednat v nejlepším zájmu a ku prospěchu společnosti a zdržet se všeho, čím by tento zájem mohla ohrozit, např. tím, že by upřednostnila vlastní zájmy.

Povinnost loajality lze chápat jako aktivní a jako pasivní. Aktivní část znamená vlastní vyvíjení podnětů k záležitostem společnosti, k naplňování cílů a účelu společnosti. Na druhé straně pasivní část lze chápat jako povinnost zdržet se určitého jednání, které by směřovalo proti těmto cílům společnosti nebo které by mohlo společnosti uškodit (např. již upravený zákaz konkurence nebo povinnost mlčenlivosti, ale i další).

Na zánik této povinnosti nemusí mít zánik určité funkce ve společnosti vliv. Tato povinnost může přetrvávat i po skončení účasti na společnosti, kdy bývalý společník musí zachovávat loajalitu vůči zájmům původní společnosti.

V této souvislosti bych chtěl poukázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2007.[48] V této kauze se žalobkyně domáhala určení neplatnosti smlouvy o převodu obchodního podílu, ačkoliv sama nebyla ani jednou ze stran této smlouvy. Žalobkyně byla věřitelkou společnosti s ručením omezeným s jediným společníkem. Tento společník uzavřel smlouvu o převodu obchodního podílu. Po prokázání právního zájmu na věci žalobkyně

[47] Pokorná, J.: Subjekty obchodního práva – vybrané problémy, Carolinum, 1997, s. 173
[48] sp. zn. 29 Odo 387/2006

namítala neplatnost této smlouvy z důvodu nekalého úmyslu společníka vyhnout se odpovědnosti za společnost, která se dostala do ekonomických problémů. Soud v této věci dovodil, že: *„Z principu loajality plyne, že jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby převodem obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci společnosti, resp. aby právo převést obchodní podíl nezneužil k obejití povinností, jež by mu jinak plynuly z případné likvidace či prohlášení konkurzu na majetek společnosti.“*

Z rozhodnutím nejvyššího soudu se naprosto ztotožňuji. Znovu upozornil na to, že princip loajality je jednou ze zásad, kterými se řídí obchodní zákoník. Je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti.[49] Princip loajality může plnit i funkci regulační. V situacích, které nelze úplně postihnout právní úpravou, může být obecným pravidlem chování.

Určité aspekty povinnosti loajality může nalézt v návrhu nového občanského zákoníku, kde se v § 2545 říká, že činy pro společnost škodlivé jsou společníku zakázány a § 2546, kde společník nesmí bez svolení ostatních společníků podniknout jednání k vlastnímu či cizímu prospěchu, které má vzhledem ke společnému účelu konkurenční povahu. V důvodové zprávě se pak uvádí, že jednání pro společnost škodlivé je zejména jednání konkurenční povahy a jednání zbavující společnost majetku nebo tento majetek poškozující.

I přesto, že povinnost loajality tuzemské právo prozatím nekodifikuje, je povinností zřejmou, naprosto rovnocennou dalším povinnostem společníka. Dá se dokonce říci, že vytváří jakýsi rámec ostatních práv a povinností společníka jako obecné pravidlo chování.

Oddíl III - Práva společníka

1. Právo na podíl na zisku

Jak jsem již napsal výše, právo na podíl na zisku patří mezi nejoblíbenější práva společníka. Je to základní majetkové právo společníka společnosti s ručením omezeným, které je součástí obchodního podílu. Toto právo však není absolutní. Aby mohlo být přiznáno, je potřeba splnit některé podmínky. Tou nejzákladnější je fakt, že společnost nejprve musí zisku dosáhnout. Tímto ziskem nemusí být pouze kladný hospodářský výsledek za poslední účetní období, ale

[49] *Černá, S.* Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha : ASPI 2006, s. 185 a n.

také např. nerozdělený zisk z předchozích let. Vždy ale zisk čistý, tedy po zdanění. Další podmínkou je, že byly provedeny příslušné odvody např. do rezervního fondu či dalších fondů, jsou-li tyto fondy na základě zákona či společenské smlouvy zřízeny. Prostředky těchto fondů nelze použít na rozdělení zisku. Základní kapitál podle stavu obchodního rejstříku nelze rovněž použít k výplatě podílů na zisku. Podle ustanovení § 123 odst. 3 obch.z. nemohou společníci po dobu trvání společnosti žádat vrácení vkladu. Za vrácení vkladu se však nepovažují platby poskytnuté společníkům při snížení základního kapitálu. Dále musíme splnit podmínku uvedenou v § 65a obch. z., která říká, že jsou-li v účetnictví společnosti v aktivech vykazovány zřizovací výdaje jako dlouhodobý majetek, musí být tento majetek účetně odepsán nejpozději v průběhu pěti let od vzniku společnosti. Dokud tento majetek není zcela účetně odepsán, je jakékoliv vyplácení podílu na zisku zakázáno, ledaže disponibilní zdroje, z nichž lze jinak vyplácet podíly na zisku, a nerozdělený zisk minulých období jsou nejméně rovny neodepsané části zřizovacích výdajů.

Obchodní zákoník v § 123 odst. 2 dále odkazuje na některá ustanovení úpravy akciové společnosti. Další požadavky zákona tedy vyplývají:

- z ustanovení § 178 odst. 1 věty třetí obch. z., kde je zakázáno vyplácet zálohy na podíl na zisku. Účelem tohoto ustanovení je zabránit odbytu peněžních prostředků předtím, než bude vůbec zřejmé z účetní závěrky, že zisk je reálně možný, a než o tom valná hromada rozhodne,
- z ustanovení § 178 odst. 2 obch. z., kde je zakázáno rozdělit podíly na zisku tehdy, je-li sice zisku reálně dosaženo, avšak vlastní kapitál společnosti podle stavu zjištěného z účetní závěrky je nebo by v důsledku rozdělení zisku byl nižší než základní kapitál společnosti zvýšený o hodnotu splacených vkladů nebo jejich částí za situace, kdy toto zvýšení není zapsáno v obchodním rejstříku ke dni sestavení účetní závěrky a o tu část rezervního fondu, kterou podle zákona, společenské smlouvy a stanov nelze rozdělit mezi společníky,[50]
- z ustanovení § 178 odst. 6 obch. z., kde je stanoveno, že částka určená k vyplacení jako podíl na zisku společnosti nesmí být vyšší, než je hospodářský výsledek účetního období vykázaný v účetní závěrce snížený o povinný příděl do rezervního fondu a o neuhrazené ztráty minulých let a zvýšený o nerozdělený zisk minulých let a fondy

[50] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 178

vytvořené ze zisku, které společnost může použít dle svého volného uvážení. Účelem tohoto ustanovení je bezpochyby zájem na uhrazení ztrát z minulosti.

Právo na podíl na zisku, po splnění výše popsaných podmínek, jako konkrétní a nepodmíněné vzniká až rozhodnutím valné hromady o rozdělení zisku. Ta rozhoduje podle ustanovení § 125 odst. 1 písm. b) prostou většinou hlasů, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Obchodní zákoník v tomto směru vůbec neurčuje, jakou část má společnost použít na rozdělení mezi společníky a jakou část k realizaci svých rozvojových a dalších záměrů. Je to zcela v působnosti valné hromady. Teprve na základě usnesení valné hromady o tom, jaká část zisku se rozdělí mezi společníky, vzniká společníkům právo na výplatu podílu na zisku v takovém rozsahu, v jakém to stanoví společenská smlouva, případně zákon. Valná hromada tedy nemůže rozhodnout o tom, v jakém poměru bude zisk mezi společníky vyplácen, ledaže by rozhodla o změně společenské smlouvy.

Způsob rozdělení zisku mezi jednotlivé společníky upravuje zpravidla společenská smlouva. V případě, že tomu tak není, určuje způsob rozdělení obchodní zákoník v § 123. Základním kritériem podle zákona je poměr obchodních podílů společníků, zisk se tedy rozdělí mezi společníky v poměru odpovídajícím poměrům obchodních podílů. Smluvní volnost při stanovování poměrů podílu na zisku mezi jednotlivé společníky ve společenské smlouvě není neomezená. Společenská smlouva nemůže žádného ze společníků z účasti na dělení té části zisku, kterou valná hromada určila k rozdělení mezi společníky, zcela vyloučit.[51] Stejně tak ke stanovení různé výše podílu na zisku je třeba respektovat ustanovení § 265 obch. z., které nám říká, že výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nepožívá právní ochrany.[52] Proto by k takovému dělení mělo dojít z věcných důvodů, zejména jestliže se některý společník či společníci osobně podílejí na činnosti společnosti a jiní nikoli anebo jestliže některý společník, resp. jeho činnost, znamená pro společnost vyšší přínos, než společníci ostatní (např. má některé speciální pro společnost nezbytné znalosti či dovednosti apod.).[53]

Od vzniku konkrétního práva na podíl na zisku ještě rozlišujeme vznik nároku na podíl na zisku. Ten vzniká dnem splatnosti práva na podíl na zisku a umožňuje vymáhat právo na podíl na zisku soudní cestou, pokud nebude společností řádně a včas zaplacen.

---

[51] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 411

[52] Závazkové vztahy mezi společností a společníky se řídí ustanoveními třetí části obchodního zákoníku podle § 261 odst. 3 písm. a) obch. z.

[53] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 172

Valná hromada může také rozhodnout, že se kromě rozdělení zisku vyplatí také tantiémy jednatelům či členům dozorčí rady (je-li zřízena). Jestliže totiž nárok na tantiému neplyne ze společenské smlouvy, stanov nebo smlouvy o výkonu funkce jednatele nebo člena dozorčí rady, pak těmto osobám žádný nárok nepřísluší.[54] Za takové situace se valná hromada usnese, kdo a kolik přesně obdrží. Tantiéma se vyplácí ze schváleného podílu na zisku. Konečně tantiému mohou obdržet i zaměstnanci, nebrání-li tomu zvláštní právní předpis.

Podle ustanovení § 178 odst. 7 obch. z., na které je rovněž odkázáno, platí, že podíly na zisku a tantiémy jsou splatné do tří měsíců ode dne, kdy bylo přijato usnesení valné hromady o rozdělení zisku, nestanoví-li ovšem společenská smlouva jinak.

Ustanovení § 123 odst. 4 obch. z. říká, že podíl na zisku vyplacený v rozporu z výše uvedených pravidel je společník povinen vrátit. Hledisko přijetí plnění v dobré víře se zde (jinak je tomu u akciové společnosti) neuplatní. Stejně tak nemá vliv na vrácení zisku to, zda bylo usnesení valné hromady prohlášeno za neplatné.[55] Za toto vrácení ručí společně a nerozdílně jednatelé, kteří vyslovili souhlas s touto výplatou. Jakou formu má mít tento „souhlas“ jednatele, je diskutabilní. Komentář obchodního zákoníku I. Štenglové a kol. za takový souhlas považuje to, že sami jednatelé navrhnou valné hromadě přijetí usnesení o výplatě podílů na zisku v rozporu se zákonem nebo dají pokyn k provedení takové výplaty.[56] Konečně podle ustanovení § 66 odst. 3 obch. z. tantiému nelze přiznat osobě, jestliže její výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce.

Na závěr této části ještě přiblížím situaci, která se nepovažuje za vyplácení záloh podílu na zisku. V případě, kdy společník potřebuje peníze již v průběhu roku, ještě před rozdělením zisku, a společnost je ochotna je poskytnout, má společnost a společník následující možnosti. Lze buď poskytnout úvěr nebo půjčku podle § 657 a násl. obč. z., nebo lze též společníkům vyplácet odměny za práci pro společnost, kterou vykonávají. Je zřejmé, že ekonomický rozdíl mezi úvěrem, půjčkou, odměnou za práci pro společnost a zálohou na podíl na zisku je minimální.[57] Absence úpravy záloh lze tedy považovat za slabinu naší právní úpravy.

---

[54] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 179

[55] Komentář k obchodnímu zákoníku I. Pelikánové dodává, že jakkoli je úprava tohoto ustanovení užitečná, je nutné dodat, že rozhodnutí valné hromady o protiprávním rozdělení zisku odporuje zákonu a je z toho důvodu vadné. Výplaty uskutečnění na základě neplatného rozhodnutí valné hromady by byly plněním bez právního důvodu a tedy bezdůvodným obohacením.

[56] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 413

[57] Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, Linde Praha, a. s., Praha 1995, 2. díl, s. 294

2. Právo na vypořádací podíl

Právo na vypořádací podíl je dalším základním majetkovým právem společníka. Tohoto práva se nelze platně vzdát předem. Jedná se o právo podmíněné, pro případ zániku účasti společníka ve společnosti, která trvá dále. V tomto případě, jak plyne z ustanovení § 123 odst. 3 obch. z., nelze společníkovi vrátit jeho splacený vklad, ale ze zákona mu vzniká právo na vypořádací podíl (§ 150 a násl. obch. z.). Toto právo nevzniká při převodu obchodního podílu, neboť v tomto případě uvolněný obchodní podíl nepřechází na společnost a k vypořádání ceny obchodního podílu dochází přímo mezi převodcem a nabyvatelem. Právo tedy vzniká pouze v případě, že tento uvolněný obchodní podíl přechází na společnost. K tomu může dojít v určitých zákonem stanovených situací. Těmito situacemi jsou:

- společník byl ze společnosti vyloučen v kadučním řízení pro nesplnění vkladové nebo příplatkové povinnosti (§ 113 odst. 4, § 121 odst. 1 obch. z.)
- soud vyloučí společníka, který porušil závažným způsobem své povinnosti (§ 149 obch. z.)
- soud ukončil členství společníka ve společnosti podle § 148 odst. 1 obch. z.
- prohlášením konkursu na majetek společníka, zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku nebo pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu společníka ve společnosti po právní moci usnesení o nařízení exekuce podle § 148 odst. 2 obch. z.
- dohodnou-li se všichni společníci na ukončení účasti společníka (§ 149a obch. z.)
- při zániku právnické osoby nebo při dědění podle § 116 a násl. obch. z.

Ve všech těchto případech ručí společník, jehož členství zaniklo, za splacení dosud nesplaceného vkladu nabyvatelem obchodního podílu podle ustanovení § 150 odst. 2 obch. z. Toto ustanovení je praktické zejména v případě vyloučení společníka v případě prodlení se splacením vkladu.

Obsahem práva na vypořádací podíl je právo na plnění ze strany společnosti vůči bývalému společníkovi (popř. právnímu nástupci). Toto plnění se vyplácí v penězích, pokud společenská smlouva nestanoví něco jiného (§ 61 odst. 2 obch. z. posl. věta). Taková dohoda bude v praxi častá v případě, kdy společník jako svůj vklad do základní kapitálu společnosti

vložil nemovitost či jinou majetkovou hodnotu. Je však důležité pamatovat i na situace, kdy hodnota předmětu vkladu nebude odpovídat výši vypořádacího podílu.

Vypořádací podíl se určuje poměrem obchodního podílu, nestanoví-li společenská smlouva jinak. I zde je tedy možné založit nerovné postavení společníků ve společnosti a zřejmě i zde platí, že by založení takovéto nerovnosti mělo být postaveno na věcných důvodech. Výše vypořádacího podílu nebude zpravidla korespondovat s výší základního kapitálu splaceného do společnosti, ale bude vyšší nebo nižší v závislosti na okamžité hospodářské situaci společnosti. Výše vypořádacího podílu se vypočte podle způsobu stanoveného v ustanovení § 61 odst. 2 obch. z. Výše vypořádacího podílu se stanoví z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti, pokud společenská smlouva nestanoví, že se má zjistit z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce ustanoveného obdobně podle § 59 odst. 3 obch. z. Rozhodným pro výpočet vypořádacího podílu je den zániku účasti společníka ve společnosti; tímto dnem vzniká nárok bývalého společníka na vypořádací podíl.[58] Takovým dnem je:

- u společníka, který byl vyloučen v kadučním řízení, den přijetí příslušného usnesení, není-li stanoven okamžik pozdější
- den právní moci usnesení, kterým soud rozhodl o vyloučení společníka
- den právní moci usnesení, kterým soud ukončil účast společníka ve společnosti
- den právních účinků prohlášení konkursu na majetek společníka, den právní moci usnesení soudu, kterým byl nařízen výkon rozhodnutí postižením podílu ve společnosti nebo den vydání exekučního příkazu k postižení podílu společníka po právní moci usnesení soudu o nařízení exekuce
- den účinnosti dohody na vyloučení společníka za společnosti
- den smrti fyzické osoby nebo den zániku právnické osoby.

Splatnost vypořádacího podílu upravuje odst. třetí § 150 obch. z. Podle tohoto ustanovení je společnost povinna vyplatit vypořádací podíl bez zbytečného odkladu, co splnila povinnost podle § 113 odst. 5 a 6 obch. z., jestliže byl vklad splacen. Ustanovení § 113 odst. 5 a 6 upravuje to, jak má společnost naložit s uvolněným obchodním podílem, který na ní přešel v důsledku zániku účasti společníka. Společnost (resp. valná hromada), může rozhodnout o převodu obchodního podílu na jiného společníka nebo na třetí osobu. Pokud takto

[58] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 181

nerozhodne, musí do šesti měsíců rozhodnout o snížení základního kapitálu (avšak ne pod minimální stanovenou výši podle § 108 odst. 1 obch. z.) nebo rozhodnout o tom, že společníci převezmou uvolněný obchodní podíl v poměru svých obchodních podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu. Společenská smlouva může lhůtu pro splacení obchodního podílu prodloužit. Tato lhůta ovšem nesmí být nepřiměřeně dlouhá, neboť by tímto mohlo dojít k rozporu s dobrými mravy.[59]

Konečně vypořádací podíl se vyplácí bývalému společníkovi nebo jeho dědici či právnímu nástupci. Výjimku představuje situace, kdy členství společníka zaniklo prohlášením konkursu na jeho majetek. Zde se vypořádací podíl vyplácí insolvenčnímu správci. V případě zániku společníka ve společnosti v důsledku výkonu rozhodnutí nebo exekuce postižením obchodního podílu se plnění na vypořádací podíl vyplácí oprávněnému podle ustanovení § 320a občanského soudního řádu.

3. Právo na podíl na likvidačním zůstatku

Právo na podíl na likvidačním zůstatku je rovněž základním majetkovým právem společníka. Jedná se opět o právo podmíněné. Podmínkou vzniku tohoto práva je, že dochází ke zrušení společnosti s likvidací a že likvidace končí přebytkem. Právo na podíl na likvidačním zůstatku zaručuje a upravuje § 153 obch. z. I zde rozeznáváme výši a hodnotu tohoto podílu. Výše se určuje poměrem obchodních podílů, nestanoví-li společenská smlouva jinak. I zde tedy můžeme založit nerovné postavení společníků. To by ovšem mělo opět vycházet z věcných důvodů, jinak není vyloučena neplatnost z důvodu rozporu s dobrými mravy. Pro hodnotu podílu je pak základem čistý majetkový zůstatek, který vyplynul z likvidace.

Každý společník, který s návrhem rozdělení likvidačního zůstatku nesouhlasí, se může obrátit na soud, aby v prekluzivní lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy byl návrh na rozdělení likvidačního zůstatku projednán valnou hromadou, návrh rozdělení přezkoumal.[60]

[59] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 182
[60] Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005, s. 372

4. Právo na přednostní převzetí vkladů na zvýšení základního kapitálu

Toto právo vyplývá z ustanovení § 143 odst. 1 obch. z. Společníci mají přednostní právo k účasti na zvýšení základního kapitálu, zvyšuje-li se peněžitými vklady, a to převzetím závazku ke zvýšení vkladu. Z dikce zákona vyplývá, že rozsah a podmínky přednostního práva společníků k převzetí závazku ke zvýšení vkladů lze stanovit ve společenské smlouvě téměř libovolně. Pokud společenská smlouva toto neupravuje, jsou společníci oprávnění převzít závazek v poměru podle výše svých obchodních podílů. Přednostní právo společníků k účasti na zvýšení základního kapitálu může společenská smlouva vyloučit. Tato jasná formulace byla zakotvena až po novele provedené zák. č. 370/2000 Sb., nadále ovšem zůstává sporné, zda je možné vyloučit přednostní právo jen u některých společníků. V tomto ustanovení otázka nerovného postavení (tak, jak tomu v řadě případů je) řešena není. Přesto s ohledem na smluvní volnost, na skutečnost, že společenská smlouva může upravit poměr, ve kterém společníci převezmou vklady, lze dospět k závěru, že to možné je. I zde je potřeba, tak jako v jiných případech zakládání nerovností mezi společníky, respektovat zásady poctivého obchodního styku a dobré mravy. Pokud bychom přednostní právo upravili v rozporu s těmito zásadami, bude tato úprava neplatná.

V ustanovení § 143 odst. 2 obch. z. je pak upravena lhůta, ve které musí být přednostní právo využito. Tato lhůta je stanovena v délce jednoho měsíce ode dne, kdy se společník dozvěděl o usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu. Tato lhůta může být upravena ve společenské smlouvě odlišně. V praxi to bude i velmi žádoucí, neboť zákonná lhůta je stanovena jako subjektivní, což by za určitých okolností mohlo zvýšení kapitálu zkomplikovat.[61] Bylo by tedy lepší stanovit lhůtu jako objektivní nebo alespoň ve vazbě na okamžik, kdy se společník mohl dozvědět o tom, že usnesení bylo valnou hromadou přijato.

Konečně práva na přednostní převzetí vkladů na zvýšení základního kapitálu se společník může vzdát. Prohlášení o vzdání se práva musí mít písemnou formu s úředně ověřeným podpisem nebo musí být učiněno na valné hromadě (uvede se v notářském zápisu o rozhodnutí valné hromady). Vzdání se tohoto práva má účinky i vůči právnímu nástupci společnosti.

[61] Např. pokud by se třeba i jen jeden společník o usnesení valné hromady z jakéhokoliv důvodu nedozvěděl, nezačne mu lhůta běžet.

5. Právo podílet se na řízení společnosti

5.1. Obecně k řízení společnosti

Ve společnosti s ručením omezeným společníci neřídí společnost přímo, tak jak tomu je u osobních společností. Právem společníka ovšem je mít vliv na řízení společnosti, ovlivňovat organizační strukturu, hospodaření a podnikatelské aktivity společnosti. To se děje ale pouze nepřímo, prostřednictvím příslušného orgánu. Tímto orgánem je valná hromada. Společníci pak vykonávají svá práva týkající se řízení společnosti v rozsahu a za podmínek stanovených v právních předpisech, společenské smlouvě, zakladatelské listině či ve stanovách.[62]

5.2. Právo účasti a hlasování na valné hromadě

Právo účasti společníka na valné hromadě je základním nemajetkovým právem vyjádřeným v § 126 obch. z. Společník se zúčastňuje jednání valné hromady osobně anebo v zastoupení zmocněncem na základě písemné plné moci. V případě fyzické osoby a její účasti na valné hromadě nevzniká výkladový problém. Ten ovšem může nastat v situaci, kdy společníkem je právnická osoba, a podle příslušných předpisů jsou k jednání oprávněny dvě osoby, které musí jednat společně. Jedním názorem na řešení tohoto výkladového problému je, že se valné hromady musí účastnit oba, avšak hlasovat bude pouze jeden, se souhlasem druhého.[63] Druhý názor vychází z předpokladu, že účast právnické osoby na valné hromadě se nepovažuje za jednání jménem společnosti, ale za součást obchodního vedení společnosti, proto postačuje účast jednoho jednatele, který byl tímto pověřen.[64] Osobně se přikláním k tomuto druhému názoru, považuji takovýto postup za praktičtější.

Společník má možnost nechat se na valné hromadě zastoupit, je-li právně způsobilý udělit plnou moc. Ustanovení zákona pamatuje pouze na toto smluvní zastoupení, v praxi je ovšem možné, že společník bude zastoupen zákonným zástupcem (rodičem, opatrovníkem). Rozsah tohoto oprávnění stanoví zákon nebo soud, není tedy třeba plné moci. Zákonný i smluvní zástupce pak mohou vykonávat všechna práva, které by mohl vykonávat společník.

V teorii je spornou otázkou, zda plná moc k zastupování je plnou mocí k právnímu úkonu nebo jen k výkonu práva. Přikláním se k názoru vyjádřeného v Komentáři obchodního

---

[62] § 122 odst. 1 obch. z.

[63] Dědič, J. a Kunešová – Skálová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu, Polygon, Praha, 1999, s. 275

[64] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 170

zákoníku I. Štenglové a kol., že hlasování společníků na valné hromadě není právním úkonem a je to právě ten důvod, proč obchodní zákoník výslovně možnost zastoupení společníka na valné hromadě upravuje. Pokud by se hlasování za právní úkon považovalo, bylo by ustanovení o možnosti zastoupení nadbytečné, neboť takové zastoupení vyplývá přímo ze zákona.[65] Přesto se však analogicky ustanovení občanského zákoníku o zastoupení použijí. Z uvedeného závěru vyplývá, že k zastupování je nutná speciální plná moc k zastupování společníka na valné hromadě, nikoliv pouze generální plná moc.

Z ustanovení § 126 obch. z. a § 22 odst. 2 obč. z. dále vyplývá, že zmocněncem nesmí být jednatel nebo člen dozorčí rady společnosti[66] a dále ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.

Plná moc musí mít písemnou formu, úředně ověřený podpis zákon nevyžaduje. Zřejmě ale nic nebrání tomu, aby tak stanovila společenská smlouva v rámci úpravy způsobu výkonu tohoto práva.

Zásadním právem společníka je právo hlasovat na valné hromadě. Právě prostřednictvím hlasování spolurozhoduje společník o záležitostech společnosti. Obchodní zákoník v ustanovení § 127 odst. 2 říká, že každý společník má jeden hlas na každých 1 000 Kč svého vkladu, neurčuje-li společenská smlouva jiný počet hlasů. Jedná se o další možnost založení nerovného postavení společníků ve společnosti. Možnost upravit tento poměr není ničím omezen, opět ale nesmí být v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku podle § 265 obch. z.

Právo účasti společníka na valné hromadě je právem nezadatelným. U hlasovacího práva tomu tak není. Ustanovení § 127 odst. 5 obch. z. stanoví okruh případů, ve kterých společník nemůže hlasovací právo vykonat. Je tomu tak, jestliže:

- valná hromada rozhoduje o jeho nepeněžitém vkladu při zvyšování základního kapitálu společnosti podle § 143 odst. 3 písm c) obch. z.,
- valná hromada rozhoduje o jeho vyloučení v důsledku prodlení se splacením vkladu podle § 113 obch. z. nebo v důsledku nesplnění příplatkové povinnosti podle § 121 obch. z.,
- valná hromada rozhoduje o tom, zda má být podána žaloba na vyloučení společníka soudem podle ustanovení § 149 obch. z.,

[65] § 31 odst. 1 obč. z.
[66] Bylo by to možné v případě, pokud by jednatel či člen dozorčí rady byl současně společníkem.

- valná hromada rozhoduje o tom, zda mu nebo osobě, s níž jedná ve shodě, má být poskytnuta výhoda nebo prominuto splnění povinnosti, anebo zda má být odvolán z funkce orgánu nebo člena orgánu společnosti pro porušení povinností při výkonu funkce
- je v prodlení se splacením vkladu; v tomto případě se toto pozastavení hlasovacího práva chápe jako sankce za nesplnění povinnosti
- jsou splněny další podmínky, které stanoví zákon (např. ustanovení § 120 odst. 2 obch. z.).

Z ustanovení § 127 odst. 6 a jeho odkazu na § 186c odst. 1 obch. z. vyplývá, že při posuzování způsobilosti valné hromady činit rozhodnutí se nepřihlíží k hlasům, které nemůže společník vykonávat z důvodů uvedených výše. Z toho důvodu bude nutné posuzovat způsobilost valné hromady usnášet se odděleně v případě hlasování podle § 127 odst. 5 a v ostatních případech.

Z § 186d obch. z., na které je rovněž odkázáno, dále vyplývá, že dohody, kterými se společník zavazuje dodržovat při hlasování pokyny společnosti nebo některého z jejích orgánů o tom, jak má hlasovat, nebo že bude hlasovat pro návrhy předkládané orgány společnosti, nebo že jako protiplnění za výhody poskytnuté společností uplatní hlasovací právo určitým způsobem nebo že nebude hlasovat, jsou neplatná. Neplatná jsou pochopitelně i ustanovení společenské smlouvy či stanov, pokud k tomuto společníka zavazují.

Společníci mají dále právo hlasovat i mimo valnou hromadu, a sice ve dvou případech:

- podle ustanovení § 127 odst. 7 obch. z. společníci, kteří nebyli přítomni na valné hromadě, mohou projevit svůj souhlas s navrhovaným rozhodnutím valné hromady i mimo valnou hromadu. Souhlas společníka musí být společnosti doručen ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, v němž se konala nebo měla konat valná hromada. Vyžaduje--li zákon, aby byl o rozhodnutí pořízen notářský zápis, musí mít souhlas společníka formu notářského zápisu, v němž se uvede i obsah návrhu rozhodnutí valné hromady, jehož se souhlas týká,
- podle ustanovení § 130 odst. 1 obch. z. společníci mohou přijímat rozhodnutí i mimo valnou hromadu. V takovém případě osoba, která je jinak oprávněna svolat valnou hromadu, předloží návrh usnesení společnosti společníkům k vyjádření s oznámením lhůty, ve které mají učinit písemné vyjádření. Nevyjádří-li se společník ve lhůtě, platí,

že nesouhlasí. Osoba, která předložila návrh usnesení, pak oznámí výsledky hlasování jednotlivým společníkům. Většina se počítá z celkového počtu hlasů příslušejících všem společníkům.

5.3. Právo kontrolovat činnost společnosti a právo na informace o záležitostech společnosti

Společník má právo získávat informace o činnosti společnosti, ty vyhodnocovat jednak z hlediska souladu činnosti společnosti se zákonem a jednak z hlediska souladu s hospodárností a účelností této činnosti. Podle ustanovení § 122 odst. 1 obch. z. společníci vykonávají práva kontroly především na valné hromadě, zákon však umožňuje kontrolu vykonávat i mimo valnou hromadu, prostřednictvím zvláštních oprávnění. Jedná se zejména o tato konkrétní oprávnění:

- právo žalovat na neplatnost usnesení valné hromady podle § 131 odst. 1 obch. z.,
- právo žalovat jménem společnosti u soudu podle § 131a obch. z.,
- právo žalovat na zrušení společnosti podle § 68 odst. 6 a § 152 odst. 2 obch. z.,
- právo žalovat, aby soud odvolal likvidátora a nahradil ho jinou osobou podle ustanovení § 71 odst. 4 obch. z.,
- právo na informace při ovládnutí společnosti s ručením omezeným podle ustanovení § 66a odst. 9,
- práva, která vyplývají z ustanovení § 122 odst. 2 obch. z., tj. právo požadovat od jednatelů informace o záležitostech společnosti a nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje nebo k tomu zmocnit auditora nebo daňového poradce.[67]

Právo vyžadovat informace od jednatelů o záležitostech společnosti v sobě zahrnuje právo společníka o informaci požádat, právo informaci obdržet, tomu odpovídá povinnost jednatele informaci poskytnout. Informace nesmí být klamavá nebo zavádějící. Toto lze dovodit z povinnosti jednatelů vykonávat působnost s náležitou péčí.

[67] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 3. 2002, sp. zn. 29 Odo 396/2002: „ Poskytne-li společník společnosti s ručením omezeným v rámci kontroly činnosti společnosti údaje zjištěné z dokladů společnosti osobě, která má odborné znalosti k jejich odbornému posouzení a současně je vázána ohledně poskytnutých údajů povinností mlčenlivosti, za účelem takového posouzení, nejde o porušení povinnosti neposkytovat údaje z dokladů společnosti třetím osobám. Poskytnutí údajů zjistitelných z dokumentů založených ve sbírce listin nelze považovat za porušení povinnosti společníků ve vztahu ke společnosti.“

Stejně tak právo nahlížet do dokladů společnosti obsahuje právo přístupu k těmto dokladům a právo seznámit se s jejich obsahem. Toto právo se týká všech dokladů, tedy všech písemností týkajících se záležitostí společnosti. Není to omezeno tedy jen na doklady účetní.

Sporným momentem v této souvislosti je vztah mezi ustanovením § 122 odst. 2 obch. z. a ustanovením § 17 a násl. obch. z., která upravují obchodní tajemství. Na straně jedné mají společníci právo požadovat od jednatelů informace o záležitostech společnosti, na straně druhé má výlučné právo nakládat s obchodním tajemstvím podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje. Tímto podnikatelem v tomto případě je společnost s ručením omezeným a osobou oprávněnou nakládat s obchodním tajemstvím jsou její jednatelé. Otázkou je, zda uvedené výlučné právo jednatelů nakládat s obchodním tajemstvím platí i vůči společníkům nebo zda je toto právo právě ustanovením § 122 odst. 2 obch. z. prolomeno. Interpretací tohoto ustanovení, které žádné další podmínky poskytování informací nestanoví, lze dospět k závěru, že společníci právo na tyto informace mají. Takovýto argument však jako jediný neobstojí. Je třeba rozhodnout, zda ustanovení § 122 odst. 2 je ustanovením speciálním k § 17 a násl. obch. z. či je speciální k odstavci 1 § 122 obch. z., tj. vyplývají z něj pouze výjimky z obecné zásady o tom, že společníci vykonávají svá práva pouze prostřednictvím valné hromady. Ze zákona žádné přesvědčivé vodítko, ze kterého bychom mohli vyjít, nevyplývá. Možným vodítkem je do jisté míry to, že u akciové společnosti v ustanovení § 180 odst. 4 obch. z. možnost poskytnutí informace tvořící součást obchodního tajemství je omezena, zatímco u společnosti s ručením omezeným nic takového upraveno není. To mluví spíše ve prospěch společníků, které informace obsahující obchodní tajemství žádají. K. Eliáš zastává názor, že jestliže se společník s odkazem na § 122 odst. 2 obch. z. dožaduje vůči jednateli, aby mu obchodní tajemství společnosti vyzradil, je namístě odmítnutí tohoto požadavku; povinnost v tom směru však jednateli může uložit valná hromada, vůči ní má totiž jednatel nepochybnou informační povinnost.[68]

Možnost vynutit si poskytnutí informací může být problém pro menšinového společníka, neboť zatímco u právní úpravy akciové společnosti má menšinový akcionář možnost si informaci „vysoudit“ podle § 180 odst. 4 obch. z., společník společnosti s ručením omezeným takovou možnost nemá. Komentář obchodního zákoníku I. Štenglové a kol.[69] se přiklání k názoru, že absence takové úpravy vylučuje možnost společníka s ručením omezeným

[68] Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným, Praha, Prospektum, 1997, s. 117
[69] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 410

vynutit si odhalení obchodního tajemství soudní cestou právě proto, že u akciové společnosti takovou možnost připustil.

Osobně si tedy myslím, že by společníkům taková informace měla být poskytnuta.

6. Právo na dispozice s obchodním podílem

Obchodní podíl představuje účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti (§ 61 a 114 odst. 1 obch. z.). Jeho výše se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Obchodní zákoník tedy v tomto směru umožňuje založit nerovné postavení společníků.

Právo na dispozice s obchodním podílem je právem doplňkovým, zahrnuje právo na převod obchodního podílu na společníka nebo třetí osobu a právo zastavit obchodní podíl.

6.1. Právo převést obchodní podíl

Smlouva o převodu obchodního podílu je upravena § 115 obch. z. Jedná se o univerzální smluvní typ, můžeme ho použít jak pro převod úplatný, tak pro převod bezplatný. Nelze ani vyloučit použití této smlouvy pro směnu. Podle ustanovení § 261 odst. 3 písm. a) obch. z. se smlouva o převodu obchodního podílu řídí vždy obecnými ustanoveními obchodního zákoníku a obchodních závazkových vztahů (§ 261 až 408 obch. z.), ať už jde o smlouvu úplatnou či bezplatnou. Podle § 267 odst. 1 obch. z. se toto samotné ustanovení na smlouvu o převodu obchodního podílu nepoužije.

Obchodní zákoník upravuje podmínky pro převod obchodního podílu pro převod na společníka a pro převod na třetí osobu odlišně.

Z ustanovení § 115 odst. 1 obch. z. vyplývá, že společník může smlouvou převést svůj obchodní podíl na jiného společníka pouze se souhlasem valné hromady, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Společenská smlouva tedy může tento převod vyloučit, může upravit podmínky pro jeho převod (např. vyloučit souhlas valné hromady k převodu). Nemůže však měnit podstatné náležitosti smlouvy stanovené v § 115 odst. 3 obch. z., jako např. povinnost písemné formy.

Z ustanovení § 115 odst. 1 obch. z. není zřejmé, zda souhlas musí být dán předem, nebo postačí následné schválení. Jelikož z dikce zákona nevyplývá zákaz následného souhlasu, lze tento postup připustit, ačkoliv tento stav není z hlediska právní jistoty účastníků ideální.

Smlouva o převodu obchodního podílu bude tedy platná, avšak až do následného schválení valnou hromadou bude neúčinná. Předcházení situacím, kdy následný souhlas valné hromady bude odepřen, je vhodné uzavřít smlouvu o převodu obchodního podílu s odkládací či rozvazovací podmínkou nebo podle § 344 obch. z. sjednat pro případ, že souhlas nebude dán, možnost odstoupení od smlouvy.

Po novele provedené zák. č. 370/2000 Sb. byla odstraněna pochybnost, zda rozhodování valné hromady podle § 115 odst. 1 a 2 je rozhodováním o změně společenské smlouvy. Ustanovení § 141 odst. 1 obch. z. nyní jasně říká, že rozhodování podle § 115 obch. z. se nepovažuje za rozhodování o změně společenské smlouvy.

Účinností smlouvy o převodu obchodního podílu dochází tedy k odpovídající změně společenské smlouvy. Není tedy už dále nutná dohoda společníků nebo rozhodnutí valné hromady o změně společenské smlouvy.

Co se týká převodu obchodního podílu na třetí osobu, tak obchodní zákoník stanoví v § 115 odst. 2 podmínku, že taková možnost musí být výslovně upravena ve společenské smlouvě. Buď od počátku společnosti nebo následnou změnou společenské smlouvy. Společenská smlouva může stanovit ještě některé další podmínky převodu, např. podmínit převod souhlasem valné hromady, tak jak je tomu u převodu obchodního podílu na společníky. Má-li společnost jediného společníka, je obchodní podíl převoditelný vždy na třetí osoby. Jestliže společenská smlouva možnost převodu obchodního podílku na třetí osobu neupraví, a přesto bude taková smlouva uzavřena, bude tato smlouva absolutně neplatná podle § 39 obč. z.

Ve společenské smlouvě je možné, alespoň se to tak dovozuje, rovněž stanovit předkupní právo ostatních společníků. Jestliže však společenská smlouva takové předkupní právo má upravovat, je třeba věnovat velkou pozornost formulaci tohoto práva, neboť v praxi nejsou řídké případy, že předkupní právo společníků je formulováno tak, že vytváří jakýsi bludný kruh povinnosti nabídnout obchodní podíl k odkupu ostatním společníkům, což nezřídka vede k závěru o nesrozumitelnosti a tedy i neplatnosti takového ujednání.[70]

Stejně tak lze ve společenské smlouvě založit povinnost společníků, aby převzali ve stanovené lhůtě obchodní podíl společníka, kterému nebyl udělen souhlas valné hromady k převodu obchodního podílu na třetí osobu, pokud společenská smlouva takový souhlas vyžaduje nebo dokonce v případě, kdy společenská smlouva převod obchodního podílu

[70] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005, s. 391

neumožňuje. Tímto způsobem můžeme čelit „uvěznění“ společníka ve společnosti. Pokud povinnost ostatních společníků k odkupu obchodního podílu ve společenské smlouvě stanovena není, má společník, který nemůže obchodní podíl převést, možnost domáhat se zrušení své účasti na společnosti soudem podle ustanovení § 148 odst. 1 obch. z. Tato možnost je v zákoně upravena tak, že společník může navrhnout, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Právě výkladem podmínky *„nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval“* se v poslední době zabýval několikrát Nejvyšší soud. Ten v několika svých rozhodnutích dospěl k závěru, že touto podmínkou není situace, kdy byl společník odvolán z funkce jednatele, ukončil pracovní poměr se společností, bezvýsledně nabídl svůj obchodní podíl ostatním společníkům k odkoupení nebo že vzhledem k výši obchodních podílů jednotlivých společníků nemůže nijak ovlivnit poměry ve společnosti.[71] Dalšími skutečnostmi, které nezakládají právo společníka na zrušení své účasti ve společnosti jsou nepřekonatelné rozpory mezi společníky[72] a podání trestního oznámení společností na společníka.[73]

[71] Sp. zn. 29 Odo 194/2004; soud argumentuje: „Jak správně uzavřel odvolací soud, odvolání jednatele z funkce, a to bez ohledu na to, že je jednatel společníkem, je právem společníků, neboť na funkci jednatele nemá žádný společník nárok. Takové odvolání proto nemůže být samo o sobě důvodem pro zrušení účasti společníka ve společnosti. Zda uzavře společník se společností pracovní smlouvu či nikoli je věcí dohody mezi nimi, přičemž rovněž platí, že na uzavření takové smlouvy nemá společník právní nárok – nestanoví-li to společenská smlouva; to však navrhovatel netvrdí. Skončení pracovního poměru proto nemůže být bez dalšího důvodem pro ukončení účasti společníka ve společnosti. Rovněž na odkoupení obchodního podílu společníka ostatními společníky není právní nárok, takže odmítnutím takového odkoupení nedošlo k porušení práv společníka, a nelze z něj proto dovozovat důvod pro ukončení jeho účasti ve společnosti. To, že menšinový společník nemůže ovlivnit poměry ve společnosti, je přirozeným důsledkem velikosti jeho obchodního podílu a platí to pro všechny společnosti s menšinovými společníky, ani z toho důvodu proto nelze bez dalšího účast společníka ve společnosti ukončit.“

[72] Sp. zn. 29 Odo 389/2005; soud argumentuje: „K tomu Nejvyšší soud uzavírá, že popsaný stav důvodem pro zrušení účasti ve společnosti být nemůže. Je tomu tak proto, že řešení uvedené situace nabízí společníkům ustanovení § 68 odst. 6 písm. c) obch. zák., podle kterého nemůže-li společnost vykonávat svou činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky, je to důvodem pro její zrušení s likvidací. Obchodní zákoník tedy vychází z toho, že není-li společnost schopna podnikatelské činnosti pro rozpory mezi společníky (a nejsou-li společníci ani schopni se na řešení vzniklé situace dohodnout), je třeba volit takové řešení, při kterém bude zachováno rovné postavení obou (všech) společníků ve společnosti. Takovým řešením je právě zrušení společnosti, nikoli ukončení účasti některého ze společníků.“

[73] Sp. zn. 29 Odo 789/2005; soud argumentuje: „Dovolací soud se ztotožňuje s odvolacím soudem v tom, že samo podání trestního oznámení na společníka není důvodem pro ukončení jeho účasti ve společnosti. Takové oznámení může být v konkrétním případě jen výrazem toho, že statutární orgán společnosti, jak mu ukládá ustanovení § 135 odst. 2 ve vazbě na ustanovení § 194 odst. 5 obch. zák., vykonával svou působnost s péčí řádného hospodáře. Přitom ani samotné narušení vztahů mezi společníky (které však v projednávané věci nebylo prokazováno jinak, než podaným trestním oznámením) by u funkční společnosti samo o sobě nebylo důvodem pro ukončení účasti společníka ve společnosti, neboť by bylo třeba zjišťovat, co bylo důvodem takového narušení vztahů a jaké jsou jeho důsledky a zda z nich lze vyvozovat naplnění podmínky podle § 148 odst. 1 obch. zák.“

Všechna tato rozhodnutí se pohybovala v intencích dříve vyjádřeného názoru, že soud musí vzít v úvahu při rozhodování o zrušení účasti společníka ve společnosti rovněž zájmy společnosti.[74]

Obchodní zákoník v ustanovení § 115 odst. 3 předepisuje pro smlouvu o převodu obchodního podílu písemnou formu. Při nedodržení tohoto požadavku je smlouva neplatná. Tento požadavek se vztahuje na celou smlouvu, není tedy možné písemně sjednat jen některé podmínky převodu a některé podmínky převodu sjednat ústně. Podpisy musí být úředně ověřeny. Z požadavku určitosti právních úkonů dále vyplývá, že ve smlouvě musí být stanovena výše ceny anebo způsob jejího určení anebo výslovně vyjádřeno, že se jedná o bezplatný převod.[75]

Konečně podstatnou částí smlouvy je i prohlášení nabyvatele, který není společníkem, že přistupuje ke společenské smlouvě, popřípadě stanovám. Judikatura dovodila, že totéž platí i u jednočlenné společnosti, tedy že nabyvatel musí prohlásit, že přistupuje k zakladatelské listině.[76]

---

[74] Sp. zn. 29 Cdo 2084/2000; soud argumentuje: „Při rozhodování o ukončení účasti společníka ve společnosti ponechává zákon soudu velmi široké meze pro uvážení, jakou situaci lze charakterizovat jako situaci, za které nelze spravedlivě požadovat, aby společník setrval ve společnosti. Svěřeného širokého oprávnění musí proto soud využívat uvážlivě, zjistit řádně skutkové okolnosti věci, zvážit význam každé jednotlivé skutečnosti pro posouzení věci a dbát přitom, jak na to, aby odepřením uplatňovaného práva nedošlo k neodůvodněnému zásahu do poměrů navrhovatele, tak na to, aby jeho přiznáním nedošlo k neúměrnému zásahu do práv společnosti, popřípadě jejích společníků. Ochrana poskytovaná soudem se tedy musí vztahovat nejen na navrhovatele, ale i na společnost a ostatní společníky. V tom směru musí soud zejména dbát na to, aby újma způsobená kterékoli ze zúčastněných osob nebyla nepřiměřená, tj. aby důsledky zásahu do poměrů společnosti nebyl podstatně závažnější, než újma vzniklá navrhovateli z nepřiznání práva."

[75] Sp. zn. 7 Cmo 120/94: „Smlouvu o převodu obchodního podílu podle § 115 obch. z. lze použít jak pro úplatný, tak pro bezplatný převod obchodního podílu. Mají-li být závazky smluvních stran dostatečně určité, je nutno v konkrétní smlouvě vždy určit, zda jde o převod úplatný či bezplatný. Ze samotného nedostatku vyjádření úplatnosti či určení ceny nelze bez dalšího dovodit bezplatnost převodu. Při úplatném převodu obchodního podílu musí být ve smlouvě uvedena též cena nebo způsob jejího určení."

[76] Sp. zn. 29 Odo 264/2001; soud argumentuje: „ Zakladatelská listina má v jednočlenné společnosti stejný účel jako společenská smlouva ve vícečlenné společnosti, je i v této společnosti nezbytné, aby se nabyvatel obchodního podílu stal osobou zavázanou a oprávněnou ze zakladatelské listiny, osobou, podrobenou jejímu režimu, nositelem práv a povinností z ní vyplývajících. V zájmu ochrany třetích osob nelze připustit stav, že by jediný společník společnosti s ručením omezeným nebyl vázán její zakladatelskou listinou, popřípadě stanovami. Takový stav by navozoval značnou právní nejistotu v celé řadě skutečností významných pro třetí osoby. Přitom zakladatelská listina je jedním z dokumentů zakládaných do sbírky listin a každý tedy má možnost se s jejím obsahem seznámit. Nemá-li zcela výjimečné informace o vnitřních poměrech společnosti, bude v dobré víře, že jediný společník je zakladatelskou listinou vázán, neboť to je právní stav předvídaný právním řádem, konkrétně obchodním zákoníkem. Rovněž, jak správně uvedl odvolací soud, v případě, že by došlo následně k rozdělení obchodního podílu, převodu jeho části či částí na další osoby a změně zakladatelské listiny ve společenskou smlouvu, byli by takoví nabyvatelé částí obchodního podílu společenskou smlouvou vázáni, zatímco převodce nikoli. Na tom nic nemění to, že jediný společník může, jak uvádí dovolatelka, zakladatelskou listinu prakticky ihned poté, co nabude smlouva o převodu obchodního podílu účinnosti, změnit. Uvedenému výkladu nebrání to, že obchodní zákoník stanoví výslovně povinné prohlášení o přistoupení pouze pro společenskou smlouvu, nikoli již pro zakladatelskou listinu. Obdobným způsobem postupuje obchodní zákoník v řadě dalších ustanovení, aniž by vznikaly v teorii i praxi jakékoli pochybnosti o tom, že se příslušná ustanovení vztahují i na zakladatelskou listinu (viz např. § 109 odst. 3, § 110 odst. 2, § 136 a další)."

6.2. Právo zastavit obchodní podíl

Před novelou obchodní zákoníku provedenou zák. č. 370/2000 Sb. nebylo možné zřídit zástavní právo k obchodnímu podílu. Dnes tato možnost vyplývá z ustanovení § 117a obch. z., přičemž se velmi uplatní také občanský zákoník. Z ustanovení § 154 obč. z. totiž vyplývá, že ustanovení občanského zákoníku se použije pro zástavní právo k obchodnímu podílu, pokud zvláštní zákony, které tato zástavní práva upravují, nestanoví něco jiného. Stejně tak odstavec osmý § 117a obch. z. říká, že se pro zástavní právo k obchodnímu podílu použijí obecná ustanovení občanského o zástavním právu k movitým věcem.

Zástavní právo k obchodnímu podílu je možné zřídit zástavní smlouvou, která musí mít písemnou formu s úředně ověřenými podpisy. Souhlas valné hromady k zastavení obchodního podílu je nutný v případě, že společenská smlouva souhlas valné hromady požaduje pro převod obchodního podílu. I v tomto případě lze zřejmě dovodit, že schválení valné hromady může být i následné, i když v praxi v rámci právní jistoty bude tento postup zpravidla nežádoucí. K rozhodnutí valné hromady o udělení souhlasu postačuje prostá většina hlasů přítomných společníků. Zastavený obchodní podíl nelze po dobu trvání zástavního práva opětovně zastavit.

Zástavní právo k obchodnímu podílu vzniká zápisem zástavního práva k obchodnímu podílu do obchodního rejstříku. Návrh na zápis je oprávněn podat jak zástavní věřitel, tak zástavce. K návrhu se přikládá zástavní smlouva a doklad o souhlasu valné hromady, je-li potřebný.

Jestliže následně dlužník, jehož dluh je zajištěn zastaveným obchodním podílem, nesplní svůj závazek řádně a včas, je zástavní věřitel oprávněn svým jménem obchodní podíl zástavce i bez souhlasu valné hromady na náklady dlužníka prodat v obchodní veřejné soutěži nebo, umožňuje-li to zvláštní právní předpis, ve veřejné dražbě. Poté, co se zástavní věřitel uspokojí z výtěžku prodeje, vydá bez zbytečného odkladu dlužníku výtěžek prodeje převyšující jeho zajištěnou pohledávku po odečtení účelně vynaložených nákladů. Převodem obchodního podílu v obchodní veřejné soutěži nebo ve veřejné dražbě zástavní právo k němu zaniká.

Po dobu trvání zástavního práva vykonává společník i nadále práva spojená s účastí ve společnosti. Avšak veškerá plnění, na která vznikne nárok na základě účasti ve společnosti po splatnosti zajištěné pohledávky, náležejí do výše zajištěné pohledávky a jejího příslušenství zástavnímu věřiteli a započítávají se na zajištěnou pohledávku.

V praxi bude docela obvyklé, že se zástavnímu věřiteli nepodaří zastavený obchodní podíl prodat. Stane-li se tak, je zástavní věřitel oprávněn vykonávat práva spojená se zastaveným obchodním podílem, a to od okamžiku neúspěšného pokusu o prodej.

Zástavní věřitel se může se zástavcem rovněž dohodnout, že přijme jeho obchodní podíl na úhradu dluhu smlouvou podle § 115. Ve smlouvě musí být uvedeno, že se obchodní podíl převádí na úhradu dluhu, včetně jeho důvodu a výše. K převodu obchodního podílu na úhradu dluhu se nevyžaduje souhlas valné hromady. Převodem obchodního podílu na zástavního věřitele zástavní právo zaniká. Pro účely převodu na úhradu dluhu však musí být hodnota podílu stanovena znalcem jmenovaným soudem na návrh zástavního věřitele. Pro jmenování a odměňování znalce platí obdobně § 59 odst. 3 obch. z. Zástavní věřitel je povinen vyplatit bez zbytečného odkladu po převodu zástavci částku, o niž převyšuje takto stanovená hodnota dlužnou pohledávku s příslušenstvím včetně nákladů znaleckého posudku.

Jak jsem psal v úvodu této části, použijí se na základě ustanovení § 117a odst. 8 obch. z. obecná ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu k věcem movitým. V úvahu připadá zejména použití ustanovení § 153 odst. 3, § 155, § 156 odst. 2, § 160 odst. 1, § 162 odst. 1 a 3 (vykonává-li zástavní věřitel práva společníka), § 163, 164, § 165a odst. 2 a 3, § 166, 169, 170 a 172 obč. z.[77]

7. Právo podat žalobu jménem společnosti na náhradu škody

Toto právo vyplývá z ustanovení § 131a obch. z. Umožňuje každému společníkovi podat jménem společnosti žalobu o náhradu škody proti jednateli, který odpovídá společnosti za škodu, kterou jí způsobil porušením svých povinností, a žalobu o splacení vkladu proti společníkovi, který je v prodlení se splacením vkladu. Tuto žalobu nepodává společník vlastním jménem, nýbrž jako zákonný zástupce společnosti.

Toto právo bylo vloženo do obchodního zákoníku novelou provedenou zák. č. 142/1996 Sb. Novela reagovala na situace, kdy jednatelé byli nečinní, neplnili svoji povinnost vůči společnosti dobrovolně a nebylo možnosti je ke splnění donutit.[78] V této situaci měli společníci možnost jednatele odvolat, pokud však neměli pro takové rozhodnutí potřebnou většinu, mohli se domáhat zrušení své účasti ve společnosti soudem podle § 148 obch. z.

[77] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 105
[78] Např. v případech jediného jednatele nebo v případě více jednatelů domluvených na společném postupu nebyl nikdo jiný, kdo by mohl plnění jednatelů vymáhat, ať už šlo o náhradu škody či o splacení vkladů společníky.

Aby bylo zabráněno situacím, kdy po podání žaloby jednatel vzal žalobu zpět, stanovila novela obchodního zákoníku pravidlo, že jiná osoba než společník, který žalobu podal, nebo osoba jím zmocněná nemůže v řízení činit úkony za společnost nebo jejím jménem.

Pokud společník žalobu podá, je společnost povinna zaplatit soudní poplatek.[79]

Ustanovení odstavce 2 § 131a obch. z. pak upravuje situaci, či spíše brání vzniku situace, kdy splacení vkladu či náhradu škody vymáhá za společnost jak její jednatel, tak společník. V takovém případě by vedle sebe probíhala dvě řízení zcela zbytečně. Proto se žaloba nepodá, vymáhá-li splacení vkladu jednatel nebo jestliže valná hromada rozhodla o vyloučení společníka, který je v prodlení.

8. Právo podat žalobu na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady soudem

Toto právo je základním právem společníka (dále také jednatele, likvidátora, správce konkursní podstaty, vyrovnávacího správce nebo člena dozorčí rady). Je upraveno v § 131 obch. z. Jedná se o jakési ochranné opatření, kdy se společník a další mohou domáhat, aby soud vyslovil neplatnost usnesení valné hromady, pokud je v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. Takovým rozporem může být zejména to, že valná hromada nebyla svolána řádně, nebyla usnášeníschopná, nebyla dodržena potřebná většina hlasů pro přijetí usnesení či nebyl pořízen notářský zápis (v případě, kdy to zákon vyžaduje).

Vyslovení neplatnosti se může domáhat každá osoba sama anebo může být podán společný návrh. Pokud podá návrh více osob samostatně, použije se ustanovení § 131 odst. 12 obch. z. o spojení řízení.

Lhůta pro uplatnění práva na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je stanovena jednak subjektivně, a to délkou tří měsíců ode dne konání valné hromady nebo ode dne (v případě, že valná hromada nebyla svolána řádně), kdy se oprávněná osoba mohla dovědět o konání valné hromady. Dále je lhůta stanovena objektivně, a sice délkou jednoho roku od konání valné hromady. Lhůta je v obou případech prekluzivní.

[79] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 871/2002; soud dovodil, že: „V případě, že společník společnosti s ručením omezeným využije práva založeného § 131a ObchZ a podá jménem společnosti žalobu o náhradu škody proti jednateli, je povinností společnosti soudní poplatek ohledně této žaloby zaplatit. Jestliže jej zaplatí sám společník, žalující jménem společnosti, jedná se o bezdůvodné obohacení společnosti.

Diskutovanou otázkou je, zda aktivní legitimace je vyžadována po celou dobu trvání řízení nebo zda postačuje v den podání návrhu. V tomto se jednoznačně přikláním k názoru M. Bartošíkové a I. Štenglové, které sdílí názor, že aktivní legitimace postačuje v den podání návrhu. Cituji: *„Opačný názor by byl v příkrém rozporu se smyslem ustanovení § 131 obch. z. Kdyby totiž aktivní legitimace účastníka bez dalšího zanikala ztrátou jeho postavení, nebylo by např. pro společnost resp. její valnou hromadu nic jednoduššího, než odvolat v průběhu řízení o neplatnosti usnesení valné hromady jednatele, likvidátora nebo člena dozorčí rady, který se dopustil té neprozřetelnosti, že podal návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.“* [80]

Podobným problémem je otázka, zda navrhovatel musí být oprávněnou osobou v době podání návrhu, nebo stačí situace, kdy jí byl v době, kdy valná hromada přijala usnesení, které je nyní napadáno. I zde se musí brát na zřetel konkrétní navrhovatel a jeho právní zájem, neboť v případě společníka, který byl valnou hromadou vyloučen, by pozbyl jedinou možnost obrany proti případnému nezákonnému postupu valné hromady.

O neplatnosti může soud rozhodnout pouze na návrh oprávněných osob.

I přesto, že usnesení valné hromady je v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami, je možné na základě ustanovení § 131 odst. 3 obch. z. neplatnost usnesení nevyslovit. Je tomu tak v několika případech, jestliže:

- došlo k porušení právních předpisů, společenské smlouvy, zakladatelské listiny nebo stanov, jehož důsledkem je jen nepodstatné porušení práv osob oprávněných, nebo jestliže porušení nemělo závažné právní důsledky,
- by tímto postupem došlo k podstatnému zásahu do práv získaných v dobré víře,
- byl pravomocně povolen zápis fúze, převodu jmění, rozdělení nebo změny právní formy do obchodního rejstříku,
- se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady proto, že byla svolána v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami, domáhá jen osoba, která takto valnou hromadu svolala anebo se podílela na jejím svolání, anebo jestliže na valné hromadě, která byla svolána v rozporu se zákonem, byli přítomni všichni společníci, kteří na valné hromadě přítomni nebyli, následně projevili s usnesením souhlas.

[80] Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 213

9. Práva menšinových společníků

9.1. Obecně ke zneužití práva

Novela provedená zákonem č. 370/2000 Sb. začlenila do obchodního zákoníku § 56a, který nám říká, že zneužití většiny stejně jako menšiny hlasů ve společnosti je zakázáno. Jedná se o tzv. šikanózní klauzuli a je třeba ji vykládat společně se zásadou jednání v souladu s dobrými mravy. Šikanózní klauzule je jakási specifická úprava dobrých mravů. Ne každé jednání v rozporu s dobrými mravy lze chápat jako situaci popsanou v § 56a obch. z., ale zato každé jednání podle tohoto ustanovení bude jednáním dobrým mravům odporující.

Účelem tohoto ustanovení je postihnout všechny způsoby zneužití práv většinových či menšinových společníků. V praxi bude k těmto případům docházet nejčastěji u kapitálových forem společností zejména při hlasování na valné hromadě, popř. u společnosti s ručením omezeným při rozhodování společníků mimo valnou hromadu. O zneužití většiny půjde v případech, kdy společník či společníci jednající ve shodě využijí váhy svých hlasů k prosazení opatření, které je na úkor ostatních společníků. O zneužití menšiny pak půjde v případech, kdy menšina zablokuje přijetí opatření, které směřuje ku prospěchu společnosti a všech společníků tam, kde zákon vyžaduje k přijetí opatření kvalifikovanou většinu hlasů nebo hlasy všech společníků.

Ustanovení § 56a odst. 2 obch. z. dále říká, že jakékoli jednání, jehož cílem je některého ze společníků zneužívajícím způsobem znevýhodnit, je zakázáno.

Porušení těchto pravidel může být důvodem, aby usnesení valné hromady bylo prohlášeno za neplatné.

9.2. Právo na svolání valné hromady

Toto právo je upraveno v § 129 odst. 2 obch. z. Umožňuje společníkům, jejichž vklady dosahují alespoň 10 % základního kapitálu, požádat o svolání valné hromady. Ustanovení je kogentní, společenská smlouva tedy nemůže tuto hranici zvýšit. Na druhé straně nejspíše nic nebrání tomu, aby společenská smlouva tuto hranici snížila a umožnila toto právo přiznat i společníkům s menším podílem na základním kapitálu. Společníci, kteří žádají svolání valné hromady, rovněž určují její program. To sice zákon výslovně nestanoví, vyplývá to ale z logiky věci. Spornou otázkou je, zda jednatelé mohou program valné hromady rozšířit o další body bez souhlasu společníků požadujících svolání valné hromady. V zákoně

k takovému omezení nedochází, lze se domnívat, že je to možné, pokud to v konkrétním případě nebude v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku.[81]

Pokud společníci požádají o svolání valné hromady, jsou jednatelé povinni do jednoho měsíce od doručení jejich žádosti valnou hromadu svolat. Výkladovým problémem v tomto ustanovení je, zda valná hromada se musí do jednoho měsíce přímo konat či zda postačí její pouhé svolání na stanovený termín. Vzhledem k ochraně menšinových společníků je třeba tuto lhůtu chápat tak, že do třiceti dnů se valná hromada musí konat. V opačném případě by bylo možné svolání valné hromady podstatně oddálit.[82] [83]

Zákon blíže nespecifikuje formu a náležitosti žádosti, z pojmu „doručení" nelze dovozovat např. povinnost písemné formy, i když z praktického hlediska v rámci předcházení důkazní nouze v případném sporu bude písemná forma žádoucí.

Poslední věta tohoto ustanovení říká, že nemá-li společnost jednatele, je oprávněn svolat valnou hromadu kterýkoli společník. Podle názoru v Komentáři I. Štenglové a kol. lze toto ustanovení vztáhnout i na případy, kdy společnost jednatele má, ale ten je dlouhodobě neschopen (např. pobyt není znám) valnou hromadu svolat. V případě striktního dodržení jazykové metody interpretace by mohla vzniknout společnosti újma, která by byla v tomto případě přinejmenším zbytečná.

---

[81] Shodně též Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006, s. 178

[82] Shodně též Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck,s. 432

[83] K tomuto rovněž Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26.2.2002, sp. zn. 14 Cmo 149/2001; „Lhůtu stanovenou v § 129 odst. 2 věta druhá ObchZ je třeba vykládat tak, že valná hromada by se měla konat do jednoho měsíce od doručení žádosti o její svolání, a svolána jednateli by tedy měla být do 15 dnů od doručení žádosti." Soud argumentuje: „ Smyslem úpravy v § 129 odst. 2 ObchZ je, aby bylo společníkům umožněno prosadit projednání důležitých otázek týkajících se společnosti i mimo pravidelně svolávané valné hromady, a to i přes nesouhlas jednatelů. Jde o ustanovení sloužící k ochraně minoritních společníků, a proto i podle odvolacího soudu je třeba stanovenou lhůtu chápat jako lhůtu vymezující den konání valné hromady, nikoli pouhé oznámení o jejím konání. Při opačném výkladu by bylo možné, aby jednatelé sice ve stanovené lhůtě oznámili společníkům konání valné hromady, ovšem den jejího konání by mohl být stanoven na libovolný termín i se značným časovým prodlením, což by odporovalo zájmům společníků. Uvedené ustanovení je proto třeba vykládat v tom smyslu, že valná hromada by se měla do jednoho měsíce konat a svolána by tedy měla být do 15 dnů."

ZÁVĚR

V souvislosti s návrhem nového občanského zákoníku je připravován rovněž nový obchodní zákoník, který by měl lépe vyhovovat potřebám dnešní společnosti. Současnému obchodnímu zákoníku z roku 1991 je někdy vytýkáno, že jeho úprava je příliš formální a komplikovaná. Je to zčásti způsobeno vysokým počtem novel, které jsou přijímány pochopitelně z důvodu společenských potřeb, ale také z důvodu plnění požadavků, které přicházejí z Evropské unie. Na druhé straně je potřeba říci, že obchodní zákoník v současné době plní svůj účel. Přesto nový obchodní zákoník, který současný zcela zruší, vítám. V souvislosti se změnami v soukromém právu by se jevila pouhá další novela obchodního zákoníku nedostatečnou. Konstrukce práv a povinností společníků ve společnosti s ručením omezeným je v připravovaném návrhu zákona v zásadě zachována. V blízké budoucnosti bychom se tedy měli dočkat dvou zcela nových, pro soukromé právo stěžejních, kodexů moderní doby.

Jak jsem napsal již v úvodu, nebylo cílem mé práce dospět k převratným závěrům. Práce směřovala k analýze určitého stavu, k popsání postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným. V zásadě nelze od sebe jednotlivá práva a povinnosti společníka oddělovat. Stejně tak postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným nemusí být správně chápáno pouze na základě znalostí těchto konkrétních práv a povinností. Jedná se pouze o dílčí část úpravy společnosti s ručením omezeným, která se, jak se ukázalo v mé práci, neomezuje pouze na oddíl druhý, díl IV, části druhé obchodního zákoníku nazvaný „práva a povinnosti společníků," ale daleko ho přesahuje. Ke správnému pochopení je tedy potřebná znalost i dalších institutů obchodního práva.

Překvapením pro mě bylo veliké množství sporných momentů v interpretaci jednotlivých ustanovení. Někdy na první pohled jasná formulace paragrafu v sobě ukrývala více otázek než odpovědí. Množství sporných momentů pochopitelně není žádoucí, ale vinit z toho zákonodárce podle mne nelze. V každé sporné situaci jsem se snažil přiklonit k tomu či onomu závěru, k celé řadě nejasných momentů se vyjádřily již soudy. A osobně mohu říci, že se s velkým množstvím judikátů ztotožňuji. Právě soudy hrají nezastupitelnou úlohu v dotváření práva. Podle mne je v pořádku, když soudy často argumentují účelem a smyslem zákona a nejsou příliš pozitivističtí. Je v pořádku, že povinnost loajality hraje důležitou roli (a do budoucna lze předpokládat roli ještě větší), i když z žádného konkrétního ustanovení nevyplývá. Na druhé straně je pravda, že tento stav neposiluje právní jistotu a že i tato povinnost by měla být do budoucna zákonem upravena.

Ať už se právní úprava do budoucna pohne jakýmkoliv směrem, vždy se objeví pokusy k obejití práva ku prospěchu svého, proto soudy budou vždy v pozici důležitého hráče, který bude muset hýbat mantinely tak, aby ochránil zájmy čestných hráčů.

PŘÍLOHA Č. 1

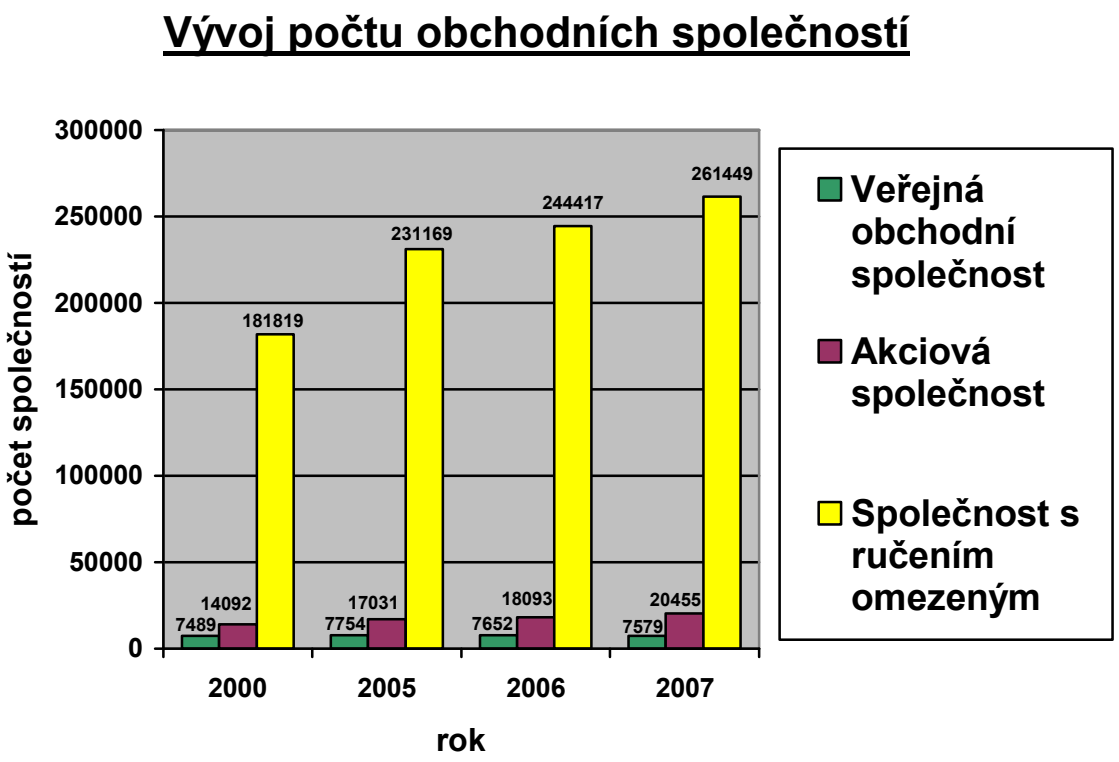
Vývoj počtu obchodních společností
300000
250000
200000
150000
100000
50000
0
počet společností
7489
14092
181819
7754
17031
231169
7652
18093
244417
7579
20455
261449
2000
2005
2006
2007
rok
Veřejná obchodní společnost
Akciová společnost
Společnost s ručením omezeným

SEZNAM LITERATURY

1. Knižní publikace

Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006

Bílý, P.: Společnost s ručením omezeným a její jednatel, Praha, Dashöfer, 2007

Černá, S.: Obchodní právo, 3. díl, Praha, ASPI, 2006

Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář, díl 2, Polygon, Praha 2002

Dědič, J. a Kunešová – Skálová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu, Polygon, Praha, 1999

Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným, Praha, ASPI, 2005

Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným, Praha, Prospektum, 1997

Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, Linde Praha, a. s., Praha 1995, 2. díl

Pokorná, J.: Subjekty obchodního práva – vybrané problémy, Carolinum, 1997

ČSÚ: Statistická ročenka České republiky 2008, Praha, Scientia, 2008

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, Praha, C.H.Beck, 2005

2. Články

Čech, P.: Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, Právní rádce, 2007, č. 3, s. 4-16

Hejda, J.: Zásady soukromého práva a „šikanózní klauzule," Právní rádce, 2003, č. 2, s. 37-40

Korda, Z.: Je společník v s.r.o. „uvězněn" navěky?, www.epravo.cz, 13.3.2007

Pokorná, J., Večerková, E.: K zákazu konkurenčního jednání v obchodních společnostech, Právní rozhledy, 1997, č. 12, s. 601-604

Švehlík, M.: Vklad společníka společnosti s ručením omezeným mimo základní kapitál, Právní rozhledy, 2002, č. 7, s. 325-328

3. Zdroje judikatury

Právní rozhledy, 1995, č. 12, s. 496

Soudní rozhledy, 2002, č. 9, s. 327

Soudní rozhledy, 2002, č. 10, s. 360-361

Soudní rozhledy, 2003, č. 10, s. 350

Soudní rozhledy, 2004, č. 6, s. 231

http://www.nsoud.cz/rozhod.php

RIGHTS AND DUTIES OF MEMBERS OF A LIMITED LIABILITY COMPANY

The limited liability company is the most popular form of business organizations. The popularity can be found especially in the simplicity of its foundation and in the following not too formalized management of the company (main advantages when compared with the joint stock company). The regulation of rights and duties of members in the Commercial Code is only a partial regulation in the relation towards the regulation of the whole limited liability company. Nevertheless, this regulation, and this is absolutely logical, merges with the regulation of other institutions for the most part and without the knowledge of the other parts it may not be comprehended in the correct way. And so the particular right or duty will usually tell us nothing about the particular position of the member in the company. That is why it is necessary to comprehend all rights and duties in mutual relations. In my work I concentrated on the analysis of the position of the member of a limited liability company which is mostly created by particular rights and duties. Obviously, I focused more on the most basic rights (the right to share the profit, the right to participate in managing the company) and the most basic duties (the duty to pay off the contribution to the registered capital of the company, the duty to be liable for the obligations of the company).

The legal regulation of the limited liability company is sometimes criticized for being too formal and complicated. It may be true in some cases but on the other hand it is necessary to point out that at present the legal regulation fulfils its purpose.

I personally was surprised at a number of interpreting problems in particular regulations. Very often at first sight clear wording covers up more questions than answers and the existence of a double interpretation is not a rare exception. Of course this condition is not desirable, it arises out of a great number of amendments which, understandably, react to the needs of the company, on the other hand they arise out of the demands coming from the European Union. The possibility of different interpretation and the existence of gaps in law emphasize the role of judges who have to cope with that. Courts have expressed their opinion on a number of questions, judicial decisions especially of the Supreme Court play an irreplaceable part in uniting the practice of law.

At present the proposal of the new Commercial Code, which should be the codex of modern era, is being prepared. The construction of rights and duties of members of limited liability

companies is basically preserved. I personally would suppose suitable to regulate the duty of loyalty, not enacted yet, at least in general principles. This way the legal certainty would be strengthen in this direction.

Seznam klíčových slov

společnost s ručením omezeným - a limited liability company
společník - a member of a limited liability company
práva a povinnosti - rights and duties